

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
кафедра земельного та аграрного права**

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

**ТЕМАТИКА
КУРСОВИХ РОБІТ З АГРАРНОГО ПРАВА
ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО ЇХ НАПИСАННЯ
для студентів IV курсу денної і заочної форми навчання
(освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»)**

м. Харків

2024

Тематика курсових робіт з аграрного права та методичні поради до їх написання для студентів IV курсу денної і заочної форми навчання (освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»): навч.-методичний посіб. / уклад.: Т.В. Курман, Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко, М. Ю. Покальчук, В.П. Станіславський, О.М. Туєва. Харків: Нац. юрид.ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2024. 138 с.

Укладачі:

д.ю.н., проф. Т.В. Курман,
к.ю.н., доц. Ю.Ю. Бакай,
к.ю.н., ас. Д.Ю. Кондратенко,
д.ю.н., проф. Г.С. Корнієнко,
к.ю.н., доц. М.Ю. Покальчук,
к.ю.н., доц. В.П. Станіславський,
к.ю.н., доц. О.М. Туєва

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою університету
(протокол № _____ від _____ 2024 р.)*

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2024

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	4
2. Захист курсової роботи.....	6
3. Правила оформлення курсової роботи (наукової доповіді).....	7
4. Критерії оцінювання курсових робіт.....	9
5. Тематика курсових робіт	13
6. Рекомендована література та нормативні джерела до тем.....	16
7. Додаток 1 (зразок титульного аркушу курсової роботи).....	137

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Написання курсової роботи (наукової доповіді) з аграрного права передбачене навчальним планом для студентів IV курсу денної і заочної форми навчання форми навчання.

За своїм призначенням курсова робота (наукова доповідь) – це самостійне висвітлення студентом питань теорії і практики аграрного права, що має сприяти більш глибокому засвоєнню та правильному застосуванню студентом норм чинного аграрного законодавства, розумінню основних аграрно-правових категорій, вмінню викласти свою думку з різних аграрно-правових питань, вивченню матеріалів практики застосування аграрного законодавства та судової практики, проведенню порівняльного аналізу у певних сферах врегулювання аграрних відносин тощо.

1.2. Насамперед, необхідно визначитися з темою курсової роботи, обравши одну з наведених тем, ознайомитися з рекомендованою літературою та нормативно-правовими актами, опрацювати матеріали судової практики у відповідних категоріях справ.

За погодженням з науковим керівником студент може обрати будь-яку іншу тему курсової роботи (наукової доповіді) в межах предмету аграрного права, яка не передбачена даною тематикою, але є актуальною та новою.

При опрацюванні теми, крім рекомендованої, можна використовувати й іншу літературу за порадою викладача або на власний розсуд, в тому числі й електронні ресурси та статистичні дані. На початку роботи над обраною темою слід скласти план курсової роботи та погодити його з викладачем.

1.3. Керівництво курсовою роботою з аграрного права студентів (курсантів) денної форми може здійснюватися викладачем кафедри земельного та аграрного права, який закріплений за академічною групою для проведення практичних занять, або лектором.

При виникненні труднощів у розумінні певних положень, розбіжностей у точках зору авторів тощо, студент може звернутися до наукового керівника. За наявності в аграрно-правовій доктрині різних поглядів на певні правові категорії та питання слід навести провідні з них, висловити своє ставлення та аргументи на користь тієї чи іншої позиції.

1.4. Обсяг курсової роботи (наукової доповіді) – один друкований аркуш (23-24 сторінки формату А4). Посилання і список використаних джерел оформлюється відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Титульний аркуш курсової роботи формується за зразком (додається). Вона має бути виконана акуратно й грамотно, відповідно до формальних вимог, що ставляться до такого виду

робіт, сторінки нумеруються. У кінці роботи ставиться підпис автора і дата. Робота виконується державною мовою.

1.5. Курсова робота повинна мати таку структуру:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основний текст (поділяється на два чи більше розділів);
- висновки;
- список використаної літератури.

1.6. Виконана курсова робота надсилається в електронному вигляді на електронну адресу кафедри *kaf_zem_agr@nlu.edu.ua* або на корпоративну пошту викладача не пізніше ніж за три тижні до завершення навчального семестру.

2. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Захист курсової роботи з аграрного права студентів (курсантів) денної форми відбувається відповідно до розкладу на останньому тижні навчального семестру. Захист курсової роботи студентів заочної форми відбувається відповідно до розкладу основної сесії.

2.2. Захисту курсової роботи передують її рецензування. Рецензент зобов'язаний не пізніше ніж за три дні до дня захисту надати рецензію комісії та студентові із висновком про відповідність роботи вимогам та можливості її допуску до захисту і кількості балів за результатами рецензування.

2.3. Рецензія на курсову роботу є її невід'ємною частиною і заповнюється в електронному вигляді рецензентом. В рецензії вказується: ступінь розкриття обраної теми, відповідність плану роботи, рівень самостійності проведеного дослідження, повнота та комплексність використаних джерел, наявність власних висновків, недоліки, що містяться в роботі. Рецензент також може поставити запитання уточнюючого характеру, відповіді на які повинен надати студент (курсант) під час захисту.

2.4. Курсова робота, яка отримала негативну рецензію, повертається студентові (курсанту) для доопрацювання із зазначення наявних недоліків.

2.5. По завершенню захисту комісія вносить до відомості обліку успішності загальний бал, як суму балів за результатами рецензування та захисту.

2.6. Повторний захист курсової роботи призначається відповідно до розкладу ліквідації академічних заборгованостей.

3. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

3.1. На титульному аркуші вказуються: Міністерство освіти і науки України, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, кафедра земельного та аграрного права, назва теми, прізвище та ініціали автора роботи із зазначенням факультету, курсу та номера академічної групи, відомості про наукового керівника, рік написання роботи (див. Додаток 1).

3.2. На наступному аркуші обов'язково наводиться план курсової роботи (наукової доповіді). Він має містити: вступ, розділи (підрозділи), висновок та список використаних джерел (літературних на нормативних).

3.3. Назви розділів роботи та інших структурних елементів основного тексту мають точно відповідати складеному плану. Цитати, посилання на літературу, законодавство та інші матеріали слід зіставляти з текстами оригінальних джерел.

3.4. При використанні наукової літератури, нормативно-правових актів, матеріалів судової практики необхідним є посилання на відповідні джерела. При цьому вказуються фактично використані джерела.

Посилання доцільно вміщувати в кінці сторінки (у виносках), у нижній частині роботи, застосовуючи або наскрізну нумерацію посилань (послідовно для всього тексту роботи) або їх нумерацію для кожної сторінки окремо (роздільна нумерація). Можлива нумерація посилань окремо і по кожному питанню теми.

При посиланнях на законодавчі акти необхідно наводити їх повну офіційну назву та джерело опублікування (напр.: Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 р., № 973-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 45. Ст. 363 (або посилання на електронний ресурс: Про фермерське господарство: Закон України 19 червня 2003 р., № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>).

При цитуванні робіт вчених (тобто дослівно) текст треба брати в лапки і вказувати прізвище та ініціали автора, а у виносці – назву книги, місце, де вона видана, назву видавництва, рік видання і сторінку (напр.: Долинська М.С. Фермерські господарства України: землекористування, порядок створення, діяльність та припинення діяльності. Харків: Страйд, 2005. С. 88).

Якщо використовуються статті окремих авторів, необхідно вказати прізвище та ініціали автора (авторів), а у виносці джерело, де надрукована стаття (книга, збірник), рік видання, номер джерела, сторінку (напр.: Єрмоленко В. Правове положення приватно-орендних сільськогосподарських підприємств. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 1. С. 48-51).

При кількох посиланнях на одне джерело на одній і тій самій сторінці, якщо вони розташовані послідовно, достатньо, не повторюючи його назву,

написати: „Там само. – С. ...” (напр.: 1) Шелестов В.С. Предмет і система аграрного права: конспект лекції. Харків: УкрЮА, 1994. С. 7; Шелестов В.С. Там само. С. 8).

Якщо в роботі цитується одна і та сама книга або стаття одного й того ж автора, можна, не повторюючи її назви кожного разу, обмежитися прізвищем та ініціалами автора із вказівкою: Вказ. твір або Вказ. праця. С. ... (напр.: Абова Т.А. Вказ. твір. С. 77).

У тих випадках, коли думка автора наводиться лише у переказі, перед назвою джерела або прізвища автора ставлять скорочену вказівку «Див.» (напр.: Див.: Янчук В. Аграрно-господарче право – навчальна дисципліна. *Право України*. 2000. № 2. С. 38–42).

Наприкінці роботи необхідно навести список фактично використаних джерел, який оформлюється за встановленими правилами:

– спеціальна література подається в алфавітному порядку зі вказівкою загальної кількості сторінок напр.: (Чабаненко М. М. Становлення та розвиток системи аграрного права України: монографія. Дніпропетровськ: Грані, 2015. 297 с.);

– нормативно-правові акти подаються в алфавітному порядку з зазначенням дати їх прийняття та номеру, а також джерела.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

4.1 . При рецензуванні курсової роботи студента денної форми навчання рецензент оцінює зміст роботи в межах 50 балів за такими критеріями:

Кількість балів	Критерії оцінювання змісту курсової роботи
50	<ol style="list-style-type: none"> 1. Питання плану роботи висвітлено повно та точно. 2. Проаналізовано висловлені в навчальній та науковій літературі погляди щодо предмету дослідження; на основі їх порівняльної оцінки, висловлено особисте ставлення автора щодо кожного з них, а також надано особисту оцінку запропонованим у літературі пропозиціям стосовно шляхів вирішення проблемних питань, які стосуються теми, та (або) висловлені власні пропозиції.
45	<ol style="list-style-type: none"> 1. Питання плану роботи висвітлені повно. 2. Проаналізовані літературні джерела, рекомендовані кафедрою при написанні роботи на відповідну тему. 3. Є 2-3 незначні помилки при висвітленні питань теми.
40	<ol style="list-style-type: none"> 1. Переважна більшість питань плану роботи висвітлені повно та точно. 2. Одне з питань розкрито не достатньо повно або при його висвітленні допущена суттєва помилка. 3. Проаналізовано основні літературні джерела, рекомендовані кафедрою при написанні роботи на відповідну тему.
30	<ol style="list-style-type: none"> 1. Питання плану теми висвітлено поверхнево. 2. При написанні роботи використано незначну кількість монографічних та нормативних джерел із числа рекомендованих кафедрою. 3. При розкритті питань плану допущено грубі помилки.
0	Тема не розкрита або в ній виявлено плагіат.

4.2. Оцінювання змісту курсової роботи студентів заочної форми навчання проводиться за наступними критеріями:

Оцінка	Критерії оцінювання змісту курсової роботи
---------------	---

«допущено»	<ol style="list-style-type: none"> 1. У роботі в достатньому обсязі висвітлено питання плану. 2. Використано основні літературні та нормативні джерела, рекомендовані кафедрою. 3. Допускається припущення студентом кількох помилок при розкритті питань плану, за умови можливості їх усунення під час захисту роботи. 4. Робота відповідає формальним вимогам, які пред'являються до курсових робіт.
«не допущено»	Тема не розкрита або в ній виявлено плагіат.

4.3. Курсова робота, оцінена в 0 балів для студентів денної форми навчання або «не допущено» для студентів заочної форми навчання, до захисту не допускається і повертається студентові для доопрацювання.

Вона може бути повторно подана на рецензування після усунення недоліків, на які вказав рецензент.

4.4. Оцінювання курсової роботи студентів денної форми навчання під час її захисту проводиться за критеріями:

Кількість балів	Критерії оцінювання знань і умінь студента
50	<ol style="list-style-type: none"> 1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу по темі курсової роботи, у тому числі орієнтація в основних наукових концепціях, що стосуються даної теми. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої методичними порадами. 3. Здатність до використання отриманих результатів у практичній роботі.
45	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повне знання матеріалу по темі курсової роботи. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою методичними порадами. 3. Здатність до розуміння значення отриманих результатів для практичної роботи.
40	<ol style="list-style-type: none"> 1. Достатньо повне знання матеріалу по темі курсової роботи, відсутність у відповідях при захисті суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої методичними порадами. 3. Здатність в цілому до розуміння значення отриманих результатів для практичної роботи.

35	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу по темі курсової роботи. 2. Часткове засвоєння основної літератури, рекомендованої методичними порадами. 3. Помилки та певні неточності при відповіді на захисті за наявності знань для їх самостійного усунення або усунення за допомогою викладача.
30	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу по темі курсової роботи в обсязі, що уможливило подальше його засвоєння. 2. Знайомство з основною літературою, рекомендованою методичними порадами. 3. Допущені помилки при відповіді на захисті, однак при цьому проявлено знання, які дозволяють усунути найсуттєвіші помилки за допомогою викладача.
25	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність знань щодо значної частини матеріалу із теми курсової роботи; 2. Наявність суттєвих помилок при відповіді на захисті. 3. Неможливість в достатньому обсязі засвоїти матеріал по роботі без додаткової підготовки за даною темою.

4.5. Підсумкова оцінка з написання та захисту курсової роботи для студентів денної форми навчання складається із суми балів, виставлених рецензентом при оцінюванні змісту курсової роботи, та отриманих за результатами захисту роботи.

Підсумкова оцінка у балах переводиться у чотирибальну шкалу та оцінку за шкалою ECTS відповідно до наведеної таблиці.

Кількість балів за курсову роботу за шкалою ECTS	Відповідні рівні чотирибальної (державної) шкали успішності	Шкала ECTS
90-100	відмінно	A
80-89	добре	B
75-79		C
70-74	задовільно	D
60-69		E

35-59	незадовільно	FX
0-34		F

4.6. Оцінювання курсової роботи студентів заочної форми навчання під час її захисту проводиться за наступними критеріями:

Оцінка	Критерії оцінювання знань і умінь студента
5 «відмінно»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Всебічне, системне і глибоке знання матеріалу з теми курсової роботи, у тому числі вільне орієнтування в основних наукових доктринах та концепціях, що стосуються даної теми. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої методичними порадами. 3. Здатність до використання отриманих результатів у практичній роботі.
4 «добре»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Достатньо повне знання матеріалу з теми курсової роботи, відсутність у відповіді при захисті суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої методичними порадами. 3. Здатність в цілому до розуміння значення отриманих результатів для практичної роботи.
3 «задовільно»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу з теми курсової роботи в обсязі, що уможливило подальше його засвоєння. 2. Знайомство з основною літературою, рекомендованою методичними порадами. 3. Помилки при відповіді на захисті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
2 «незадовільно»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність знань зі значної частини основного матеріалу по темі курсової роботи. 2. Наявність суттєвих помилок при відповіді на захисті. 3. Неможливість в достатньому обсязі засвоїти матеріал по роботі без додаткової підготовки по даній темі.

4.7. У випадку, коли захист курсової роботи оцінено на «незадовільно», студенту надається двотижневий термін для її доопрацювання.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

Тема 1. Системоутворюючі категорії аграрного права як самостійної галузі права

Тема 2. Правове забезпечення державної аграрної політики України

Тема 3. Аграрна реформа в Україні: правові засади та напрями

Тема 4. Публічно-приватні відносини в сільському господарстві

Тема 5. Правове забезпечення продовольчої безпеки: національний та міжнародно-правовий аспекти.

Тема 6. Правове забезпечення функціонування ринкової аграрної інфраструктури

Тема 7. Аграрне законодавство на сучасному етапі його розвитку

Тема 8. Внутрішньогосподарські локальні нормативно-правові акти сільськогосподарських підприємств як форма аграрного права

Тема 9. Основи міжнародно-правового регулювання аграрних відносин

Тема 10. Аграрне законодавство зарубіжних країн

Тема 11. Особливості правового становища сільськогосподарських підприємств корпоративного типу та їх об'єднань

Тема 12. Правове становище фермерських господарств

Тема 13. Захист прав суб'єктів агробізнесу

Тема 14. Особливості правового становища сімейних фермерських господарств

Тема 15. Правове становище сільськогосподарських кооперативів

Тема 16. Особливості права членства у сільськогосподарських кооперативах

Тема 17. Право власності сільськогосподарських кооперативів

Тема 18. Особливості правосуб'єктності державних та комунальних сільськогосподарських підприємств

Тема 19. Правове становище аграрних холдингових компаній

Тема 20. Правове становище аграрної біржі як складової аграрного ринку

Тема 21. Правове регулювання ведення особистих селянських господарств

Тема 22. Правове забезпечення розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні

Тема 23. Правове регулювання виробництва продукції тваринництва

Тема 24. Правові засади здійснення племінної справи у тваринництві

Тема 25. Правове забезпечення бджільництва

Тема 26. Правове регулювання насінництва

Тема 27. Виноградарство та виноробство в Україні: нормативно-правова регламентація.

Тема 28. Законодавче забезпечення аквакультури

Тема 29. Екологізація сільського господарства: правові засади

Тема 30. Особливості правового забезпечення ведення органічного сільського господарства

Тема 31. Правове регулювання виробництва якісної та безпечної сільськогосподарської продукції

Тема 32. Використання ГМО при виробництві сільськогосподарської продукції та продуктів харчування: правові засади

Тема 33. Аграрно-правовий договір: особливості та види

Тема 34. Правова регламентація сільськогосподарського землекористування в Україні

Тема 35. Правові засади державних закупівель сільськогосподарської продукції

Тема 36. Правове регулювання матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств

Тема 37. Правові засади державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників

Тема 38. Особливості правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою

Тема 39. Інвестиційно-інноваційна діяльність в агросфері: правове забезпечення

Тема 40. Правові засади сталого розвитку агросфери

Тема 41. Правова регламентація диверсифікації сільських територій

Тема 42. Сільськогосподарська дорадча діяльність: правова регламентація

Тема 43. Організаційно-правове забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції в контексті вимог законодавства Європейського Союзу

Тема 44. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції в контексті права СОТ

Тема 45. Нормативно-правове забезпечення права інтелектуальної власності на сорти сільськогосподарських рослин

Тема 46. Правове регулювання виробництва біопалива та агроенергетичних відносин

Тема 47. Правове забезпечення сталого сільського розвитку

Тема 48. Правові засади виробництва органічної продукції тваринництва

Тема 49. Аграрні розписки як інструмент кредитування сільськогосподарських товаровиробників

Тема 50. Державна підтримка фермерських господарств: проблеми правового забезпечення в Україні і світі

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА НОРМАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ЗА ОКРЕМИМИ ТЕМАМИ

Тема 1. СИСТЕМОУТВОРЮЮЧІ КАТЕГОРІЇ АГРАРНОГО ПРАВА ЯК САМОСТІЙНОЇ ГАЛУЗІ ПРАВА

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-ге, змін. Х.: Право, 2019. 416 с.
5. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк та ін.; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.
6. Аграрне право України: підручник / за ред. В.З. Янчука. 2-е вид., переробл. та доп. Київ: Юрінком Інтер, 2000. 720 с.
7. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки. Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
8. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.
9. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: моногр. / А. М. Статівка, В. Ю. Уркевич, В. М. Корнієнко та ін.; за ред. А. М. Статівки. Х.: ФІНН, 2010. 240 с.
10. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.
11. Єрмоленко В. М. Сучасні тенденції розвитку аграрного права. *Аграрне право як галузь права, юридична наука і навчальна дисципліна* : матер. Всеукр. кругл. стол. (м. Київ, 25 трав. 2012 р.) / за заг. ред. В. М. Єрмоленка, В. І. Курила, В. І. Семчика. К.: НУБіП України, 2012. С. 9–12.
12. Єрмоленко В. М. Теоретичні засади обґрунтування галузевого характеру аграрного права. *Актуальні питання реформування правової системи України*: зб. наук. ст. за матер. V Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Луцьк, 30-31 трав. 2008 р.) Луцьк: Волин. обл. друкарня, 2008. С. 348–351.
13. Коваленко Т. О. Передумови формування аграрного права України. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку аграрного, земельного і*

екологічного права: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22 – 23 трав. 2015 р.) / за заг. ред. проф. В. М. Єрмоленка. К.: Вид. центр НУБіП України, 2015. С. 44–47.

14. Кондратенко Д. Ю. Критерії самостійності аграрного права в умовах сьогодення. Інновації в забезпеченні якості викладання навчальних дисциплін адміністративно-правового блоку та здійснення галузевих фахових наукових досліджень у ЗВО в умовах воєнного стану: матер. всеукраїнського наук.-педагогічного підвищення кваліфікації, 21 липня – 25 серпня 2022 року. Одеса: Вид. дім «Гельветика», 2022. 188 с.

15. Корнієнко Г. С. Аграрне право в системі права України. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 9. С. 62–64.

16. Курило В. До питання про розмежування предметів аграрного та адміністративного права. *Юрид. Україна*. 2004. № 5. С. 45–48.

17. Курман Т.В. Аграрне право і законодавство України: синергетичні засади й перспективи розвитку в умовах глобальних загроз. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 10–37 с.

18. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. А. П. Гетьмана, В. Ю. Уркевича. Харків: Право, 2012. 448 с.

19. Савельєва О. М. Правове регулювання відносин в агросфері: монографія / за заг. ред. М. В. Шульги. Харків: Друкарня Мадрид, 2017. 208 с.

20. Савельєва О.М. Щодо меж предмета правового регулювання аграрного права України. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України* : Серія «Право» / ред. кол.: Д. О. Мельничук (гол.) та ін. К., 2013. Вип. 182. Ч. 2. С. 61–68.

21. Семчик В. І. Аграрне право України: проблеми становлення і розвитку. *Академічна юридична думка* / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. К.: ІнЮре, 1998. С. 444–452.

22. Семчик В. І. Доктринальні проблеми сучасного аграрного права. *Правова доктрина України*: [у 5 т.]. – Т. 4: Доктринальні проблеми екологічного, аграрного та господарського права / Ю. С. Шемшученко, А. П. Гетьман, В. І. Андрейцев та ін.; за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. Харків: Право, 2014. 848 с.

23. Статівка А. М. Аграрне право. *Велика українська юридична енциклопедія*. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М. В. Шульга (гол.), В. В. Носік, П. Ф. Кулинич (заст. голови), та ін. Харків: Право, 2019. С. 10–13.

24. Уркевич В. Ю. Аграрні правовідносини й предмет аграрного права. *Право України*. 2008. № 9. С. 76–80.

25. Уркевич В.Ю. Проблеми теорії аграрних правовідносин: моногр. Харків: Харків юридичний, 2007. 496 с.

26. Чабаненко М. М. Методи правового регулювання аграрних відносин: монографія. Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 172 с.

27. Чабаненко М. М. Становлення та розвиток системи аграрного права України: монографія. Дніпропетровськ: Грані, 2015. 297 с.

28. Шелестов В.С. Предмет и система аграрного права: конспект лекцій. Х.: НЮАУ, 1994. 15 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80#Text>

2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

3. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18 жовтня 2005 р. Закон України від 18 жовтня 2005 р. № 2982-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2982-15>.

4. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17 червня 2004 р № 1807-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1807-15>.

5. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF>.

6. Про схвалення стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>.

7. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.

8. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві України: Закон України від 15.05.1992 р., № 2436-ХІІ. Відом. Верхов. Ради України. 1992. № 28. Ст. 387.

9. Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років: Закон України від 18.01.2001 р. № 2238-ІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2238-14>.

Тема 2. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-ге, змін. Харків: Право, 2019. 416 с.

2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки. Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

3. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: монографія / За ред. Уркевича В.Ю., Шульги М.В. Х.: ФОП Шевченко С.О., 201. 326 с.

4. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: монографія / за ред. проф. А.М. Статівки. Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. 240 с.

5. Багай Н. О. Державна аграрна політика: сучасні законодавчі засади. *Перше зібрання фахівців споріднених кафедр з обговорення актуальних наук. проблем та методики викладання аграрного, земельного, екологічного та природоресурсного права у вищих навчальних закладах України: зб. матер. конфер. (м. Одеса, 9-10 верес. 2016 р.)* / відп. ред. І. І. Каракаш. Одеса: Юрид. літ., 2016. С. 70–73.

6. Батигіна О.М. Продовольча безпека: історія розвитку та сучасний стан правового регулювання. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 154-179.

7. Григор'єва Х.А. Державна підтримка сільського господарства України: проблеми правового забезпечення: моногр. Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2019. 596 с.
8. Державна аграрна політика України: проблеми правового забезпечення: монографія / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. К.: Видавець О.М. Ешке, 2014. 268 с.
9. Курман Т. В. Державна аграрна політика України як категорія аграрного права. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 6. Т. 2. С. 17–20.
10. Курман Т.В., Туєва О. М. Право продовольчої безпеки: навчальний посібник. Харків, 2021. 93 с.
11. Курман Т. В. Регіональна аграрна політика у забезпеченні сталого розвитку сільськогосподарського виробництва: правові питання. *Порівняльно-аналітичне право*: електронне наук. фахове видання. 2018. № 5. С. 183–186.
12. Курман Т. В. Правові засади грантової підтримки агробізнесу як напряму державної аграрної політики в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С. 219-223. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.39>
13. Курман Т.В. Сільський розвиток як пріоритетний напрямок державної підтримки: питання правової регламентації. *Юридична осінь 2009 року*: тези доп. та наук. повідомл. Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та здобув., 13 лист. 2009 р. Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2009. С. 374–377.
14. Науково-практичний коментар до Закону України “Про державну підтримку сільського господарства України” / авт. та упоряд. В.М. Єрмоленко, А.М. Статівка, В.Ю. Уркевич; за заг. ред. А.М. Статівки. К.: Юрінком Інтер, 2005. 352 с.
15. Покальчук М.Ю. Правове забезпечення державної політики щодо розвитку аграрного ринку. *Державна аграрна політика України: проблеми правового забезпечення: монографія / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. К: Вид-ць О.М. Ешке, 2014. 268 с.*
16. Самсонова Я.О. Поняття інклюзивної моделі розвитку сільського господарства: теоретико-правовий аспект. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 255-266.

17. Статівка А.М. Актуальні питання правового забезпечення аграрної політики і сталого розвитку сільських територій. *Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика*: моногр. / А.М. Статівка, В.Ю. Уркевич, В.М. Корнієнко та ін.; за ред. А.М. Статівки. Харків: ФІНН, 2010. 240 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18 жовтня 2005 р. Закон України від 18 жовтня 2005 р. № 2982-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2982-15>.

2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2010. № 40. Ст. 527.

3. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2015. № 13. Ст. 90.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій: Закон України від 09.07.2022 р., № 2389-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>

5. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17 червня 2004 р № 1807-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1807-15>.

6. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF>.

7. Про схвалення стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>.

8. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.

9. Про пріоритетність соціального розвитку села і агропромислового комплексу в народному господарстві України: Закон України від 15.05.1992 р., № 2436-XII. *Відом. Верхов. Ради України*. 1992. № 28. Ст. 387.

10. Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років: Закон України від 18. 01.2001 р., № 2238-III. *Відом. Верхов. Ради України*. 2001. № 11. Ст. 52.

10. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80#Text>

11. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 р., № 2145-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text>

Тема 3. АГРАРНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА НАПРЯМИ

Рекомендована література

1. Аграрне право: підручник/ В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А.М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416с.

2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.

4. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: монографія / А. М. Статівка, В. Ю. Уркевич, В.М. Корнієнко та ін.; за ред. А.М. Статівки. Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. 240 с.

5. Андрейцев В.І. Правові засади земельної реформи і приватизації земель в Україні: навч.-практ. / В.І. Андрейцев. К.: Істина, 1999. 320 с.

6. Арістова І. В. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в аграрний сектор економіки України: організаційно-правовий аспект: монографія / І. В. Арістова, В. І. Куріло, О. Ю. Калугін; за заг. ред. І. В. Арістової. Київ: Б. В., 2014. 203с.

7. Гафурова О. В. Правові проблеми соціального розвитку села: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук:12.00.06. К., 2015. 36 с.
8. Гафурова О. В. Порівняльно-правовий аналіз розвитку сільських територій. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 60-77.
9. Гетьман А. П. Правові засади відродження українського села. *Проблеми правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні*: монографія / А. П. Гетьман, І. В. Ігнатенко, В. М. Корнієнко та ін. за ред. А.П. Гетьмана та М. В. Шульги. Харків: Право, 2016. 426с.
10. Державна аграрна політика України: проблеми правового забезпечення: монографія / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. К.: Вид-ць О.М. Ешке, 2014. 268 с.
11. Коваленко Т.О. Захист майнових прав селян у процесі аграрної реформи. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2005. № 1. С. 48–58.
12. Кондратенко Д. Ю. Іноземне інвестування як напрям реформування аграрної політики України: правові основи і перспективи *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 332-353 с.
13. Корнієнко Г.С. Агробізнес в Україні: теоретико-правові проблеми становлення та розвитку: *монографія*. Харків. Юрайт, 2023. 560 с.
14. Ganna Korniyenko, Yuliia Bakai, Kostiantyn M. Pilkov, Iryna Novosad Peculiarities of Legal reform of land relations in the conditions of land market formation in the countries of central and eastern Europe and development of their financial and credit institutions. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. Vol. 24, Special Issue 1, 2021. <https://www.abacademies.org/articles/peculiarities-of-legal-reform-of-land-relations-in-the-conditions-of-land-market-formation-in-the-countries-of-central-a.pdf>
15. Кулинич П. Правові аспекти прискорення реформування аграрного сектора економіки. *Право України*. 2000. № 4. С. 26–30.
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія. К.: Логос, 2011. 688 с.
17. Кулинич П.Ф. Земельна реформа в Україні: правові проблеми: монографія. Київ: Норма Права, 2021. 308 с.

18. Організаційно-правові питання аграрної реформи в Україні: моногр. / за ред. В.І. Семчика. К.: ІДП НАН України, 2003. 280 с.
19. Попова О. Л. Нові пріоритети Спільної аграрної політики ЄС на 2014-2020 роки: стратегічні орієнтири для розвитку агросфери України. *Економіка АПК*. 2013. С. 89–96.
20. Правові основи майнових і земельних відносин: навч. посіб. / за заг. ред. В.М.Єрмоленка. К.: Магістр-XXI, 2006. 384 с.
21. Савельєва О. М. Правове регулювання відносин в агросфері: монографія / за заг. ред. М.В. Шульги. Харків: Друк. Мадрид, 2017. 208с.
22. Святоцький О., Семчик В. Про концепцію аграрної і земельної реформи. *Право України*. 1997. № 11. С. 24–26.
23. Статівка А. М. Правові засади сучасної аграрної реформи в Україні та роль селянина у її проведенні. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Право. Київ, 2014. Вип. 197, ч. 1. С. 45–56.
24. Супрун О. Світовий досвід запровадження ринку землі та його адаптація до українських реалій. *Голос України*: газет. Верхов. Ради України. 2019. № 190 (4 жовтня).

Нормативно-правові акти:

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р., № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3–4. Ст. 27.
2. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р., № 1437-р. *Офіц. Вісн. України*. 2005. № 52. Ст. 3339
3. Основні напрямки земельної реформи в Україні на 2001-2005 роки: Указ Президента України від 30.05.2001 р., № 372/2001. *Офіц. вісник України*. 2016. № 24. Ст. 960.
4. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80#Text>
5. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 р., № 2145-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text>

7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення: Закон України від 31.03.2020р. *Відом. Верховн. Ради України*. 2020. №20. Ст. 142.

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 р., № 2247-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2247-20#Text>

9. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.

10. Про земельну реформу: постанова Верх. Ради УРСР від 18 грудня 1990р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 10. Ст.100.

11. Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки: Указ Президента України від 03.12.1999 р., № 1529. *Офіц. вісник України*. 1999. № 49. Ст. 2400.

12. Про заходи щодо забезпечення майнових прав селян у процесі реформування аграрного сектора економіки: Указ Президента України від 29.01.2001 р., № 62/2001. *Офіц. вісн. України*. 2001. № 5. Ст. 176.

13. Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям: Указ Президента України від 08.08.1995 р., № 720. *Голос України*. 1995. 12 серпня.

14. Про схвалення стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>.

15. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 05.06.2003 р. № 899-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 38. Ст. 314.

16. Про фермерське господарство: Закон України 19 червня 2003 р., № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

17. Про гарантування захисту економічних інтересів та поліпшення соціального забезпечення селян-пенсіонерів, які мають право на земельну

частку (пай): Указ Президента України від 15.12.1998 р. № 1353/98. *Офіційний вісник України*. 1998. № 50. Ст. 1832.

18. Про заходи щодо забезпечення майнових прав селян у процесі реформування аграрного сектора економіки: Указ Президента України від 29.01.2001 р., № 62/2001. *Офіц. вісн. України*. 2001. № 5. Ст. 176.

19. Угода про сільське господарство від 15.04.1994 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 84. Ст. 2989.

20. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : ратиф. Законом України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125.

21. Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: постанова КМУ від 02.09.2019 р. № 829. *Офіц. вісн. України*. 2019. № 71. Ст. 2508.

22. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вирішення питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування у масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні: Закон України від 10.17.2018 р. № 2498-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 37. Ст. 277.

Тема 4. ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНІ ВІДНОСИНИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник/ В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416с.
2. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: монографія / А. М. Статівка, В. Ю. Уркевич, В. М. Корнієнко та ін.; за ред. А. М. Статівки. Харків: Вид-во «ФІНН», 2010. 240 с.
3. Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку: колект. монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 576 с.

4. Алієва Х.Н. Про поняття аграрних правовідносин та їх поділ. *Вісник Харківського Нац. ун-ту внутрішніх справ*. 2009. Вип. 3 (46). Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2009. С. 239–245.
5. Aleksandrova O., Kosych M., Kurman T. Public and legal regulation of economic security as a component of national security. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2021. № 4 (39). С. 494-502.
6. Гафурова О. Сільськогосподарська діяльність (сільськогосподарське виробництво) як об'єкт аграрних правовідносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 4. С. 56–59.
7. Духневич І. Взаємодія аграрних правовідносин та аграрного законодавства України. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 12. С. 203–205.
8. Єрмоленко В. М. Майнові правовідносини приватних сільськогосподарських підприємств: теорія, законодавство, практика: моногр. / В. М. Єрмоленко. К.: Магістр-XXI сторіччя, 2005. 304 с.
9. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: моногр. Київ: Логос, 2011. 688 с.
10. Курман Т.В., Туєва О. М. Право продовольчої безпеки: навчальний посібник. Харків, 2021. 93 с.
11. Правові проблеми публічно-приватного партнерства в аграрних і земельних відносинах: моногр. / Д. В. Бусуйок, П. Ф. Кулинич, М. Л. Муравська та ін.; відп. ред. В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич. К.: Наук. думка, 2015. 196 с.
12. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / [А.П. Гетьман, М.В. Шульга, А.М. Статівка та ін.]; за ред. А.П. Гетьмана та В.Ю. Уркевича. Х.: Право, 2012. 448 с.
13. Уркевич В.Ю. Проблеми теорії аграрних правовідносин: моногр. / В.Ю. Уркевич. Харків: Харків юридичний, 2007. 496 с.
14. Aleksandrova O., Kosych M., Kurman T. Public and legal regulation of economic security as a component of national security. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2021. № 4 (39). С. 494-502.

Нормативно-правові акти:

1. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18 жовтня 2005 р. Закон України від 18 жовтня 2005 р. № 2982-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2982-15>.
2. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF>.
3. Про схвалення стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>.
4. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
5. Про пріоритетність соціального розвитку села і агропромислового комплексу в народному господарстві України: Закон України від 15.05.1992 р., № 2436-XII. *Відом. Верхов. Ради України*. 1992. № 28. Ст. 387.
6. Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років: Закон України від 18. 01.2001 р., № 2238-III. *Відом. Верхов. Ради України*. 2001. № 11. Ст. 52.
7. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010. *Відом. Верх. Ради України*. 2010. № 40. Ст. 524.
8. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 771/97-ВР. *Відом. Верх. Ради України*. 1998. № 19. Ст. 98.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від від 6 серпня 2014 р. № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
10. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 489-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку сільських територій» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/489-2017-%D1%80>
11. Worldbank (2016), "About Public-Private Partnerships" // The Public-Private Partnership in Infrastructure Resource Center of Worldbank, available at: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/about-public-privatepartnerships>

12. European Commission, Guidelines for Successful Public-Private Partnerships, available at: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/guidelines-successful-public-private-partnerships>

Тема 5. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Рекомендована література:

1. Аграрне право України: підручник / В.М. Єрмоленко, О.В. Гафурова, М.В. Гребенюк та ін.; за ред. В.М. Єрмоленка. К.: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.
2. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: монографія / А.М. Статівка, В.Ю. Уркевич, В.М. Корнієнко та ін.; за ред. А.М. Статівки. Х.: ФІНН, 2010. 240 с.
3. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: монографія / О.М. Батигіна, В.М. Жушман, В.М. Корнієнко та ін. / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Х.: Право, 2013. 326 с.
4. Батигіна О.М. Продовольча безпека: історія розвитку та сучасний стан правового регулювання. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 154-179.
5. Бойчук О.І. Продовольча безпека в Україні і в світі. Київ: Наукметодцентр аграрної освіти, 2003. 114 с.
6. Гойчук О.І. Продовольча безпека: монографія. Житомир: Полісся, 2004. 384 с.
7. Гребенюк М. Правовий аспект співвідношення понять “продовольча незалежність” та “продовольча безпека”. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 5. С. 35–38.
8. Дергалюк І.В. Сучасний зарубіжний досвід забезпечення продовольчої безпеки. *Вісник Академії митної служби України. Серія “Економіка”*. 2010. № 1 (43). С. 90–96.
9. Корнієнко Г.С. Правові засади експорту сільськогосподарської продукції як основи продовольчої безпеки в сучасних умовах. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колект. монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С.128-154.

10. Корнієнко Г.С. Правові проблеми логістики у сфері забезпечення продовольчої безпеки під час воєнного стану. *Продовольча та екологічна безпека у воєнний і післявоєнний часи: правові виклики для України та світу: тези доповідей учасників Міжнародної наук.-практ. онлайн/офлайн конференції* (м. Київ, 16 вересня 2022 р.). Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2022. С.120-123.

11. Корнієнко Г.С., Шульга М.В. Особливості аграрно-правових складових сучасної продовольчої безпеки. *Вісник Національної академії правових наук України*. Том 30. № 3. 2023. С.298-322. <http://visnyk.kh.ua/uk/journals/visnik-naprn-3-2023-r>

12. Курман Т.В. Правове забезпечення продовольчої безпеки в Україні: національний та міжнародний аспект. *Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: моногр.* / А.М. Статівка, В.Ю. Уркевич, В.М. Корнієнко та ін.; за ред. А.М. Статівки. Харків: ФІНН 2010. 240 с.

13. Курман Т. В. Право продовольчої безпеки: еволюція та перспективи розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 263-265. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-10/61>

14. Курман Т.В., Туєва О. М. Право продовольчої безпеки: навчальний посібник. Харків: Юрайт, 2021. 93 с.

13. Курман Т. В. Щодо поняття та ознак продовольчої безпеки. *Наук. вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України: Серія «Право»*. / ред. кол.: Д. О. Мельничук (гол.) та ін. Київ: Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, 2011. Вип. 167. Ч. I. С. 121–128.

14. Курман Т. В. Поняття, ознаки, основні категорії та принципи продовольчої безпеки України. *Правові засади екологічної та продовольчої безпеки: проблеми імплементції міжнародних стандартів: матер. дискус. панелі Першого Харків. міжнар. юрид. форуму «Право та проблеми сталого розвитку в глобалізованому світі»* (м. Харків, 3-6 жовт. 2017 р.). Харків: Право, 2017. С. 87–103.

15. Курман Т.В. Агробізнес та продовольча безпека: загрози та проблеми правового забезпечення в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 3. С. 148-154.

16. Курман Т.В. Актуальні питання правового забезпечення продовольчої безпеки в умовах агроєкоциду. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. №5. С. 293-297. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/11/54.pdf>

17. Tetiana V. Kurman, Oleksandr V. Kurman, Oksana M. Tuieva. The legal foundations of food safety as a means of providing public health in globalization.

Wiadomości Lekarskie. 2019, tom LXXII, nr 12 cz. II. p. 2626-2630. DOI: 10.36740/WLek201912239 (<https://wiadlek.pl/wp-content/uploads/2020/02/WL-12-cz-II-2019.pdf>)

18. Право продовольчої безпеки: конспект лекцій: навч. посіб. для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»/ кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.М. Данілік, Д.Ю. Кондратенко та ін.; за заг. ред. Т.В. Курман, О.М. Туєва. Харків, 2023. 189 с.
URL: https://library.nlu.edu.ua/images/files/kl_pravo_prod_bezip.pdf

19. Продовольча безпека в умовах сучасних викликів: національно-правовий та міжнародний аспекти: зб. матеріалів та тез доп. учасників Дискусійної панелі VI Харківського міжнар. юрид. форуму (м. Харків, 07 жовт. 2022 р.) / за ред. Т. В. Курман, В. П. Станіславського. Харків: Юрайт, 2022. 128 с.

20. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. А.П. Гетьмана та В.Ю. Уркевича. Харків: Право, 2012. 448 с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про державні резерви : Закон України від 09.08.2023 № 3310-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3310-20#Text>

3. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 771/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 19. Ст. 98.

4. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.

5. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.

6. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18 жовтня 2005 р. № 2982-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 1. Ст. 17.

7. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: постанова Кабінету Міністрів

України від 19 вересня 2007 р. № 1158. *Офіц. вісник України*. 2007. № 73. Ст. 2175.

8. Деякі питання продовольчої безпеки: постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1379. *Офіц. вісник України*. 2007. № 93. Ст. 3405.

9. Про схвалення Концепції поліпшення продовольчого забезпечення та якості харчування населення: розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 р. № 332. *Офіц. вісник України*. 2004. № 21. Ст. 1449.

10. Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-p>.

11. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80#Text>

12. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 р., № 2145-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text>

Тема 6. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКОВОЇ АГРАРНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-ге, змін. Харків: Право, 2019. 416 с.

2. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк та ін.; за ред. В. М. Єрмоленка. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.

3. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки. Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

4. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.

5. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: монографія / А. М. Статівка, В. Ю. Уркевич, В.М. Корнієнко та ін.; за ред. А.М. Статівки. Харків: Вид-во «ФІНН», 2010. 240 с.

6. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: / О.М.Батигіна, В.М. Жушман, В.М.Корнієнко та ін.. / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Х.: «ФОП Шевченко С.О.», 2013. 326 с.

7. Батигіна О. Основні етапи становлення законодавства про оптовий ринок сільськогосподарської продукції в сучасній Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 5. С. 31-34.

8. Батигіна О.М. Правове забезпечення реалізації сільськогосподарської продукції та сировини за допомогою оптового ринку сільськогосподарської продукції. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 7. С. 91-93.

9. Батигіна О.М. Правове становище агроторгового дому. *Право України*. 2006. № 3. С. 39-43.

10. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.

11. Батигіна О. Основні етапи становлення законодавства про оптовий ринок сільськогосподарської продукції в сучасній Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 5. С. 31–34.

12. Батигіна О.М. Правове забезпечення реалізації сільськогосподарської продукції та сировини за допомогою оптового ринку сільськогосподарської продукції. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 7. С. 91–93.

13. Батигіна О.М. Правове становище агроторгового дому. *Право України*. 2006. № 3. С. 39–43.

14. Купчення Л.І. Правове забезпечення реалізації сільськогосподарської продукції в умовах воєнного стану. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С.258-309.

15. Панькова Л.О. Правові аспекти діяльності агроторгових домів як складової біржового ринку України. *Юридична Україна*. 2004. № 8. С. 61–64.

16. Панькова Л.О. Правове становище аграрних бірж у контексті аграрного права України. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 6. С. 18–20.

17. Плахіна І.В. Правовий статус аграрної біржі. *Держава і право*. Юридичні і політичні науки. Вип. 42: Зб. наук. пр. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2008. С. 386–390.

18. Покальчук М.Ю. Правове забезпечення державної політики щодо розвитку аграрного ринку. *Державна аграрна політика України: проблеми правового забезпечення*: монографія / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. К: Вид-ць О.М. Ешке, 2014. 268 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>

2. Про заходи щодо забезпечення формування та функціонування аграрного ринку: Указ Президента України від 06.06.2000 р., № 767. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/767/2000#Text>

3. Про оптові ринки сільськогосподарської продукції : Закон України від 25.06.2009 р. № 1561-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1561-17>.

4. Про концепцію розвитку біржового ринку сільськогосподарської продукції: постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.1997 р., № 848. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-97-%D0%BF#Text>

5. Про прискорення організації біржового сільськогосподарського ринку: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.1996 р., № 916. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/916-95-%D0%BF#Text>

6. Про схвалення стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>.

7. Про товарні біржі: Закон України від 10.12.1991 р., № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text>

8. Статут аграрної біржі, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України “Про створення Аграрної біржі” від 26.12.2005 р., № 1285. *Офіційний вісник України*. 2006. № 52. С. 410. Ст. 3321.

9. Правила біржової торгівлі на аграрній біржі, затверджені наказом Аграрного фонду від 15.10.2012р., № 137. URL: <https://agrex.gov.ua/pravyla->

Тема 7. АГРАРНЕ ЗАКОНОДАВСТВО НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЙОГО РОЗВИТКУ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-ге, змін. Х.: Право, 2019. 416 с.
2. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк та ін.; за ред. В. М. Єрмоленка. К.: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.
3. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: монографія / А. М. Статівка, В. Ю. Уркевич, В.М. Корнієнко та ін.; за ред. д-ра юрид.наук, проф. А.М. Статівки. Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. 240 с.
4. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
5. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.
6. Аграрне законодавство України: проблеми ефективності: монографія / за ред. В.І. Семчика. Київ: Наук. думка, 1998. 245 с.
7. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.
8. Багай Н. О. Теоретичні проблеми розвитку аграрного законодавства України: монографія. Івано-Франківськ, 2020. 305 с.
9. Багай Н. О. Теоретико-методологічні засади розвитку аграрного законодавства України в умовах євроінтеграції: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.06; ДВНЗ «Прикарпат. Нац. ун-т імені В. Стефаника», Ін-т держави і права імені В. М. Корецького. Київ, 2021. 46 с.
10. Брінцов А. І. Кодифікація аграрного законодавства України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06; НУБіП України. Київ, 2018. 21 с.
11. Єрмоленко В.М. Джерела аграрного права: монографія. Одеса, «Гельветика». 2021. 510 с.

12. Курман Т.В. Аграрне право і законодавство України: синергетичні засади й перспективи розвитку в умовах глобальних загроз. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 10-38.

13. Панченко В.В. Внутрішньогосподарські локальні нормативно-правові акти сільськогосподарських підприємств як форма аграрного права: монографія. Х.: Видавництво «С.А.М.», 2012. 164 с.

14. Словник з аграрного права / Уклад. : В.П. Жушман, О.О. Погрібний, В.Ю. Уркевич / за ред. В.П. Жушмана. Х.: Нац.юрид.акад.України, 2010. 160 с.

15. Статівка А. М. Про Концепцію систематизації аграрного законодавства. *Вісник Нац. академії прав. наук України*. 2017. № 3. С. 77–89.

16. Статівка А.М., Курман Т.В. Аграрне законодавство України: сучасний стан і перспективи розвитку в умовах глобальних загроз. *Вісник Нац. академії правових наук України*. 2023. Том 30. № 3. С. 280-297.

17. Статівка А.М., Уркевич В.Ю. Аграрне право: навчальний посібник / А.М. Статівка, В.Ю. Уркевич. Харків: Юрайт, 2014. 352 с.

18. Статівка А.М., Шуміло І.А. Про адаптацію аграрного законодавства України до законодавства Європейського Союзу. *Проблеми законності*. Вип. 100. 2009. С. 207–217.

19. Статівка А.М., Уркевич В.Ю. Аграрне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика*: моногр. / за ред. А.М. Статівки. Харків: ФІНН, 2010. 240 с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р., № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.

3. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон від 18 жовтня 2005 р., № 2982-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 1. Ст. 17.

4. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 9 лютого 2012 р., № 4391-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 41. Ст. 491.

5. Про пріоритетність соціального розвитку села і агропромислового комплексу в народному господарстві: Закон України в редакції від 15 травня 1992 р., № 2346-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 32. Ст. 453.

6. Про приєднання до Конвенції про торгівлю зерном: Закон України від 6 липня 2010 р., № 2439-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 46. Ст. 543.

7. Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі: Закон України від 10 квітня 2008 р., № 250-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 23. Ст. 213.

8. Про схвалення стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>.

9. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21 липня 2020 р., № 819-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>

10. Про фермерське господарство: Закон України 19 червня 2003 р., № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

11. Про невідкладні заходи щодо захисту власників земельних ділянок та земельних часток (паїв): Указ Президента України від 19 серпня 2008 р., № 725/2008. *Офіційний вісник України*. 2008. № 63. Ст. 2122.

12. Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектору економіки: Указ Президента від 3 грудня 1999 р., № 1529/99. *Офіційний вісник України*. 1999. № 49. Ст. 2400.

13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення: Закон України від 31 лютого 2020р, №552-XI. *Відомості Верховної Ради* 2020, №20. ст. 142.

14. Про Основні засади розвитку соціальної сфери села: Указ Президента України від 20 грудня 2000 р., № 1356/2000. *Офіц. вісник України*. 2000. № 51. Ст. 2201.

15. Про затвердження Примірного статуту сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 21 травня 2013 р., № 315. URL: <http://minagro.gov.ua/ministry?nid=6920>.

16. Про затвердження Примірного статуту сільськогосподарського виробничого кооперативу від 8 січня 2014 р. № 1 . URL: <http://mingro.gov.ua/ministry?nid=11261>.

17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 р., № 2145-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text>

Тема 8. ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКІ ЛОКАЛЬНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ФОРМА АГРАРНОГО ПРАВА

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-ге, змін. Х.: Право, 2019. 416 с.
2. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк та ін.; за ред. В. М. Єрмоленка. К.: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.
3. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
4. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.
5. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: монографія / за ред. А.М. Статівки. Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. 240 с.
6. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.
7. Державна аграрна політика України: проблеми правового забезпечення: монографія / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. К.: Видавець О.М. Ешке, 2014. 268 с.
8. Панченко В.В. Внутрішньогосподарські локальні нормативно-правові акти сільськогосподарських підприємств як форма аграрного права: монографія. Харків: Видавництво «С.А.М.», 2012. 164 с.
9. Панченко В. Внутрішні локальні нормативні акти як основа ефективної виробничо-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 12. С. 200–202.

10. Панченко В. Локальне нормативно-правове регулювання внутрішньогосподарських відносин у сільськогосподарському підприємстві. *Юридична Україна*. 2010. № 6. С. 63–66.

11. Статівка А.М., Уркевич В.Ю. Аграрне право: навч. посібник. Х.: Юрайт, 2014. 352 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21 липня 2020 р., № 819-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>

2. Про фермерське господарство: Закон України 19 червня 2003 р., № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

3. Про затвердження модельних статутів сільськогосподарського кооперативу: постанова КМУ від 03 березня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2021-%D0%BF#Text>

4. Про затвердження Примірних правил внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 06.04.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0703915-21#Text>

5. Про затвердження типової форми договору (декларації) про створення сімейного фермерського господарства: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 05 квітня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-19#Text>

Тема 9. ОСНОВИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНИХ ВІДНОСИН

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г.С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за заг. ред. А. М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416 с.

2. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк [та ін.]; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. К.: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.

3. Аграрне право: навч. посіб. / за заг. ред. Т.Є.Харитонової, І.І. Каракаша. Одеса: Юрид. літ-ра, 2017. 436 с.

4. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.
5. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: монографія / А. М. Статівка, В. Ю. Уркевич, В.М. Корнієнко та ін.; за ред. А.М. Статівки. Харків: Вид-во «ФІНН», 2010. 240 с.
6. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Х.: «ФОП Шевченко С.О.», 2013. 326 с.
7. Грирор'єва Х.А. Нові форми аграрного протекціонізму в світі: правові уроки для України. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 78-101с.
8. Державна аграрна політика України: проблеми правового забезпечення: монографія / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Київ: Вид-ць О.М. Ешке, 2014. 268 с.
9. Дергалюк І.В. Сучасний зарубіжний досвід забезпечення продовольчої безпеки. *Вісник Академії митної служби України. Серія "Економіка"*. 2010. № 1 (43). С. 90-96.
10. Статівка А.М., Уркевич В.Ю. Аграрне право: навч. посібник. Х.: Юрайт, 2014. 352 с.
11. Полюхович Л. І. Правове забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції, її переробки та реалізації в Україні у контексті вимог СОТ: монографія. К: Вид-ць О.М.Ешке, 2014. 208 с.
12. Духневич А. В. Світова організація торгівлі (СОТ) – основа правової системи міжнародної торгівлі. *Часопис Академії адвокатури України*. 2010. № 3. С. 1–5.
13. Кузьміна М. М. Особливості правового забезпечення якості продукції в Європейському Союзі та рамках Світової організації торгівлі. *Вісник Нац. юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. Сер.: Економічна теорія та право. Х., 2010. № 2. С. 116–126.
14. Карпінська Н. В. Аграрно-правова складова санітарних та фітосанітарних заходів. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 101-127.

15. Common agricultural policy. URL: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy_en

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р., № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон від 18 жовтня 2005 р., № 2982-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 1. Ст. 17.
3. Про приєднання до Конвенції про торгівлю зерном: Закон України від 6 липня 2010 р., № 2439-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 46. Ст. 543.
4. Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі: Закон України від 10 квітня 2008 р., № 250-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 23. Ст. 213.
5. Про схвалення стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>.
6. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р., № 1678-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.09.2020).
7. Угода СОТ про сільське господарство: угода від 15 квітня 1994 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 84. Ст. 2989.
8. Договір про заснування Європейської Спільноти: Договір Європ. екон. співтовариства від 25.03.1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text.
9. Про приєднання України до Схеми сортової сертифікації насіння хрестоцвітних та інших олійних або прядивних культур та Схеми сортової сертифікації насіння цукрового та кормового буряка Організації економічного співробітництва та розвитку Закон України від 30.04.2020 № 581-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/581-20#Text>
10. Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення законодавства України у сфері насінництва та розсадництва у відповідність з

європейськими та міжнародними нормами і стандартами Закон України від 08.12.2015 № 864-VIII

11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у сфері охорони прав на сорти рослин та насінництва і розсадництва у відповідність із положеннями законодавства Європейського Союзу Закон України від 16.11.2022 р. № 2763-IX Набрання чинності, відбудеться 10.06.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2763-20#Text>

12. Про затвердження плану заходів щодо адаптації української економіки до вимог СОТ: розпорядження КМУ від 30 жовтня 2008 р. № 1381-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1381-2008-%D1%80>

13. Євроінтеграційний портал. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/euua_report_2021_ukr-2.pdf.

Тема 10. АГРАРНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г.С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за заг. ред. А. М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416 с
2. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк [та ін.]; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. К.: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.
3. Аграрне право: навч. посіб. / за заг. ред. Т.Є.Харитонової, І.І. Каракаша. Одеса: Юрид. літ-ра, 2017. 436 с.
4. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.
5. Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи: монографія / за ред. Т. О. Зінчук Київ, 2019. URL: <http://feb.tsatu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/07/Agricultural-policy-of-EU.pdf>
6. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: монографія / А. М. Статівка, В. Ю. Уркевич, В.М. Корнієнко та ін.; за ред. А.М. Статівки. Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. 240 с.
7. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: / О.М.Батигіна, В.М. Жушман, В.М.Корнієнко та ін. / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. Х.: «ФОП Шевченко С.О.», 2013. 326 с.

8. Аграрне право та законодавство США, Німеччини, Франції, Великої Британії, Ізраїлю, Польщі. *Юридичні послуги Online*. URL: <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/literatura/agrar-pravo/84.php>

9. Гоголь Т.В «Становлення Спільної аграрної політики Європейського Союзу та регулювання розвитку сільських територій». URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej15/txts/12GTVRST.pdf>

10. Статівка А.М., Уркевич В.Ю. Аграрне право: навч. посібник. Х.: Юрайт, 2014. 352 с.

11. Харитоновна Т. Є., Григорьева Х. А. Продовольча безпека в умовах воєнних конфліктів сучасності: правовий досвід іноземних держав. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 287–291. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2023/65.pdf

12. American Agriculture First Act of 2018. URL: <https://www.congress.gov/bill/115th-congress/house-bill/7379?s=3&r=2>

13. Agricultural Export Promotion Act of 2018. URL: <https://www.congress.gov/bill/115th-congress/house-bill/6699?s=3&r=32>

14. Обіг земель сільськогосподарського призначення. В кадрі — Японія. URL: https://www.agroperspectiva.com/ru/free_article/366

15. Agricultural law in Japan: overview by Takashi Hirano, Taketo Nasu and Daisuke Beppu, Blakemore & Mitsuki Japan. URL: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/3-604-8985?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/3-604-8985?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true)

16. Agricultural law in China: overview by Jan VM Holthuis and Li Jiao, Buren Legal. URL: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/0-603-8431?__lrTS=20201108195812358&transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/0-603-8431?__lrTS=20201108195812358&transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true)

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р., № 254к/96-ВР // *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон від 18 жовтня 2005 р., № 2982-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 1. Ст. 17.

3. Про приєднання до Конвенції про торгівлю зерном: Закон України від 6 липня 2010 р., № 2439-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 46. Ст. 543.

4. Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі: Закон України від 10 квітня 2008 р., № 250-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 23. Ст. 213.

5. Угода про заснування Світової організації торгівлі СОТ: Заключний акт (981_002) від 15.04.94 р. Угода, Міжнародний документ від 15.04.1994 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_342

6. Про приєднання України до Міжнародної конвенції по охороні нових сортів рослин: Закон України від 2 червня 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209/95-%D0%B2%D1%80#Text>

Тема 11. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАНОВИЩА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ КОРПОРАТИВНОГО ТИПУ ТА ЇХ ОБ`ЄДНАНЬ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г.С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за заг. ред. А. М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416 с
2. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк [та ін.]; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. К.: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.
3. Аграрне право : посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.
3. Аграрне право: навч. посіб. / за заг. ред. Т.Є.Харитонової, І.І. Каракаша. Одеса: Юрид. літ-ра, 2017. 436 с.
4. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: монографія / А. М. Статівка, В. Ю. Уркевич, В.М. Корнієнко та ін.; за ред. А.М. Статівки. Харків: Вид-во «ФІНН», 2010. 240 с.
5. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
6. Аграрне право: посіб. для підготов. до іспиту / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за заг. ред. А. М. Статівки. Харків: Право, 2020. 154 с.

8. Красько И.Е. Корпоративное право: избранные статьи. Київ: Юстініан, 2004. 3 с.

9. Покальчук М.Ю. До питання про методологічні основи визначення поняття «суб'єкти аграрного права». *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 267-285.

10. Сільськогосподарські підприємства: реорганізація та створення. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2000. № 8. Київ: Юрінком Інтер. 480 с.

11. Shulga M.V., Korniyenko G. S., Yakoviyk I. V. Legal support for the activities of agricultural transnational corporations in Ukraine. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine* / editorial board: O. Petryshyn et al. Kharkiv: Pravo, 2021. Vol. 28, №. 2. P. 234-243. Journal included in the international scientometric databases <http://visnyk.kh.ua/en/journals/visnik-naprunu-2-2021-r>

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n124>.

2. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р., № 1576-XII. *Відом. Верхов. Ради України*. 1991. № 49. Ст. 682.

3. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 року, № 1514-VI. *Відом.і Верхов. Ради України*. 2008. № 50–51. Ст. 384.

4. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 13. Ст. 69.

Тема 12. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г.С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за заг. ред. А. М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416 с

2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М.

Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.

4. Аграрне право: навч. посіб. / за заг. ред. Т.Є.Харитонової, І.І. Каракаша. Одеса: Юрид. літ-ра, 2017. 436 с.

5. Багай Н. О. Правове регулювання ведення фермерських господарств без створення юридичної особи. *«Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні»*: тези регіон. наук.-практ. конф. (16 груд. 2016 р.). Львів. ДУВС, 2016. С.18–22.

6. Ващишин М.Я. Земельні правовідносини у селянських (фермерських) господарствах: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Львів. нац. ун-т. Львів, 2000. 18 с.

7. Ващишин М.Я. Юридичні ознаки фермерського господарства. *Вісн. Львів. ун-ту. Сер. юрид.* Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2011. Вип. 53. С. 263-269.

8. Долинська М. Новели законодавства щодо створення фермерських господарств в Україні. *Вісник нац. університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2017. С.392-397.

9. Долинська М.С. Фермерські господарства України: землекористування, порядок створення, діяльність та припинення діяльності. Серія „Юрид. радник”. Х.: Страйд, 2005. 264 с.

10. Долинська М. Новели законодавства щодо створення фермерських господарств в Україні. *Вісник нац. університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юрид. науки. 2017. С.392-397.

11. Єрмоленко В. Правовий режим майна фермерського господарства. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 12. С. 58–69.

12. Корнієнко Г.С. Агробізнес в Україні: теоретико-правові проблеми становлення та розвитку: монографія. Харків. Юрайт, 2023. 560 с.

13. Корнієнко Г.С. Щодо правового статусу фермера у контексті інтеграційного розвитку України. *Третє зібрання фахівців споріднених кафедр щодо обговорення стратегії екології аграрних, земельних, екологічних та природоресурсних правовідносин у контексті інтеграційного розвитку України*: матер. конф. (м. Одеса, 7-10 черв. 2018 р.) / відп. ред. Т.Є. Харитонова, Х.А. Григор'єва. Одеса: Вид. Дім «Гельветика», 2018. С. 170-173 .

14. Корнієнко Г.С. Правове регулювання набуття права власності на земельні ділянки для ведення фермерського господарства в Україні. *Проблеми законності*. 2017. Вип. 139. С. 134–143.

15. Корнієнко Г.С. Окремі питання правового забезпечення фермерського землекористування в умовах ринку земель. *Проблеми законності*. 2020. Вип.148. С.162-168.

16. Корнієнко Г.С. Види фермерських господарств. *Фермерські господарства як учасники цивільних та земельних правовідносин: за матеріалами судової практики*: монографія / за ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС. 2022. С. 39-69.

17. Кулинич П.Ф. Фермерське право України на початку ХХІ століття: стан та перспективи. *Розвиток організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі*: матеріали «круглого столу» (м. Харків, 13 червня 2014 р.) / за ред. А.П. Гетьмана, М. В. Шульги. Харків, 2014. С. 25–28.

18. Похиленко І.С. Правовий режим майна фермерського господарства *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2011. № 3. С. 55-60.

19. Титова Н. Фермерство в Україні: основні правові засади. Питання та відповіді: наук. вид. Львів: Атлас, 1998. 184 с.

20. Уркевич В.Ю. Окремі питання правового регулювання членства у фермерських господарствах. *Проблеми законності*. 2005. Вип.73. С.129-134.

21. Фермерські господарства як учасники цивільних та земельних правовідносин: за матеріалами судової практики: моногр. /за ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: Екус, 2022. 288 с.

22. Шульга М. В. Фермерське господарство: правові засади створення, функціонування та припинення: навч.-практ. посіб.. М. В. Шульга, В. П. Жушман, П. Ф. Кулинич, В. Ю. Уркевич; за заг. ред. М. В. Шульги. Х.: ТОВ «Одіссей», 2004. 464 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про фермерське господарство: Закон України 19 червня 2003 р., № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р., № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

3. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р., № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>

4. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.

5. Про затвердження мінімальних розмірів земельних ділянок, які утворюються в результаті поділу земельної ділянки фермерського господарства, що успадковується: постанова Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 р., № 1908. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-2003-%D0%BF#Text>

6. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам: постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-2004-%D0%BF#n13>

7. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств: постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2018-%D0%BF#Text>

8. Про затвердження переліку документів, що підтверджують досвід роботи у сільському господарстві: постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 584. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/584-2015-%D0%BF#Text>

9. Про затвердження Статуту Українського державного фонду підтримки фермерських господарств: наказ Міністерства аграрної політики України, від 2 квітня 2004 р. № 119. URL: <http://nua-info.biz>.

10. Інструкція про порядок ведення трудових книжок працівників: наказ Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства соціального захисту населення України від 29 липня 1993 р., № 58. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0110-93>.

11. Про затвердження Статуту Українського державного фонду підтримки фермерських господарств: наказ Міністерства аграрної політики України, від 2 квітня 2004 р. № 119. URL: <http://nua-info.biz>.

12. Урядовий Портал. Новини від Міністерства аграрної політики та продовольства України від 08.10.2022 р. V Агрополітичний форум: державна підтримка та відновлення агросектору після Перемоги. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ahropolitychnyi-forum-derzhavna-pidtrymka-ta-vidnovlennia-ahrosektoru-pislia-peremohy>

Тема 13. ЗАХИСТ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г.С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за заг. ред. А. М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416 с.
2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт...: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.
4. Аграрне право: навч. посібник/ за заг. ред. Т.Є.Харитонової, І.І. Каракаша. Одеса: Юрид. література, 2017. 436 с.
5. Аграрне право України: підруч. / за заг. ред. В. М. Єрмоленка. К.: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.
6. Буракова А. М. Визнання недійсними рішень органів владних повноважень як спосіб захисту земельних прав. Харків: Юрайт, 2019. 188 с.
7. Гордєєв В. І. Актуальні питання відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 398-420 с.
8. Жушман В.П., Уркевич В.Ю. Правове регулювання майнових аспектів діяльності фермерських господарств за новим законодавством України: окремі правові питання. *Право України*. 2004. № 6. С. 46-50.
9. Земко А.М., Філюк О.С. Конституційно-судовий захист майнових прав сільськогосподарських товаровиробників. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колект. монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 180-192 с.
10. Єрмоленко В. Правовий режим майна фермерського господарства. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 12. С. 58–69.
11. Ільків О. В. Захист прав користувача земельної ділянки, наданої для сільськогосподарських потреб. *Прикарпатський юрид. вісник*. 2021. № 1. С. 32-36.

12. Корнієнко Г.С. Правове регулювання набуття права власності на земельні ділянки для ведення фермерського господарства в Україні. *Проблеми законності*. 2017. Вип. 139. С. 134–143.

13. Корнієнко Г.С. Окремі питання правового забезпечення фермерського землекористування в умовах ринку земель. *Проблеми законності*. 2020. Вип.148. С.162-168.

14. Кулинич П.Ф. Поновлення договору оренди землі як спосіб захисту прав орендаря: спірні положення законодавства та судова практика. *Судова апеляція*. 2019. № 4. С. 115 - 125.

15. Науково-практичний коментар до Кодексу України з процедур банкрутства / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Т.В. Курман, В.В. Панченко та ін.; за заг. ред. Т.В. Курман, Н.О. Тищенко. Київ: Вид-во ТОВ «Сігматрейд», 2022. 432 с.

16. Біляк Ю. В. Рейдерство в агросекторі: причини і наслідки. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=2825&i=0>

17. Піддубна Д.С., Бесчастний В.М. Аграрне рейдерство як чинник порушення права приватної власності та права здійснення господарської діяльності в Україні: моногр. К.: Дакор, 2020. 608 с.

18. Ткач Ю. Актуальні питання юрисдикційності корпоративних спорів. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Prez_Tkach.pdf

19. Федчишин Д. В. Реалізація та захист земельних прав в Україні: проблеми теорії та практики: монографія. Херсон: Гельветика, 2020. 418 с.

20. Фермерські господарства як учасники цивільних та земельних правовідносин: за матеріалами судової практики: моногр. / за ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: Екус, 2022. 288 с.

21. Чирик А.О. Актуальні пролеми реалізації права спільної часткової власності на земельну ділянку. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 531 - 553 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про фермерське господарство: Закон України 19 червня 2003 р., № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р., № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/card2#Card>
4. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р., № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
5. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
6. Про затвердження мінімальних розмірів земельних ділянок, які утворюються в результаті поділу земельної ділянки фермерського господарства, що успадковується: постанова Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 р., № 1908. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-2003-%D0%BF#Text>
7. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам: постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-2004-%D0%BF#n13>
8. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств: постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2018-%D0%BF#Text>
9. Про затвердження переліку документів, що підтверджують досвід роботи у сільському господарстві: постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 584. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/584-2015-%D0%BF#Text>
10. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо державної підтримки сільгосптоваровиробників: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.02.2022 р. № 98. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/98-2022-%D0%BF#Text>
11. Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення механізму протидії рейдерству: Закон України від 24 червня 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2255-20#Text>
12. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту: Закон України від 22.12.1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-14#Text>

Тема 14. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАНОВИЩА СІМЕЙНИХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г.С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за заг. ред. А. М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416 с
2. Долинська М. Новели законодавства щодо створення фермерських господарств в Україні. *Вісник нац. університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2017. С.392-397.
3. Домбровський С.Ф., Тараненко Л.С., Проблеми правового регулювання діяльності сімейних фермерських господарств у сучасних умовах. *Університетські наукові записки*. 2017. № 62, с. 59-70.
4. Варенікова В. П'ять цікавинок для фермерів: ексклюзивно від законодавця. URL: <http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/pyat-cikavinok-dlya-fermeriv-eksklyuzivno-vid-zakonodavcya.html>.
5. Коваленко Т. Новели законодавства про фермерські господарства: позитивні та негативні аспекти. *Юридична Україна*. 2016. № 7-8. С. 30-37.
6. Коваленко Т.О. Розвиток законодавства України про фермерські господарства: здобутки і проблеми. *Збір. матер. Першого зібрання фахівців споріднених кафедр з обговорення актуальних наукових проблем та методики викладання аграрного, земельного, екологічного та природоресурсного права у вищих навчальних закладах України / відп. ред. проф. І. І. Каракаш*. Одеса: Юрид. літ-ра, 2016. С. 33-35.
7. Кулинич П.Ф. Сімейні фермерські господарства у виробничій інфраструктурі сільських територій України: правові проблеми створення та діяльність. *Актуальні проблеми екологічних, земельних та аграрних правовідносин: теоретико-методологічні й прикладні аспекти*: матер. «круглого столу» (м. Харків, 5 груд. 2014 р.) / за заг. ред. А.П. Гетьмана; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків, 2014. С. 47–50.
8. Осадчук І. В., Боліла С. Ю. Успішний розвиток сімейних фермерських господарств без статусу юридичної особи в українських реаліях. *Економіка та суспільство*. Мукачівський державний університет. 2018. С. 560-565.

9. Лушпаєв С. Правове становище сімейного фермерського господарства: окремі питання. *Підприємництво, господарство і право*. № 3. 2017. С. 107-110.
10. Лушпаєв С. Новели правового становища сімейного фермерського господарства. *Підприємництво, господарство і право*. № 10. 2018. С. 104-107.
11. Уркевич В.Ю. Правові аспекти створення та функціонування сімейних фермерських господарств. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України*. Серія «Право». 2016. Вип. 243. С. 67-75.
12. Хрипко С. Сімейні фермерські господарства: проблеми правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 9. С. 36–39.
13. Покальчук М. Ю. Правові питання створення сімейних фермерських господарств без статусу юридичної особи. *Сучасний стан та перспективи розвитку земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права: теорія та практика*: матер. наук.-практич. конф. / за ред. М. В. Шульги. Харків: Юрайт, 2018. С.94–98.

Нормативно-правові акти:

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р., № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
2. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р., № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
3. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 р., № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
4. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
5. Про затвердження Порядку надання сімейним фермерським господарствам додаткової фінансової підтримки через механізм доплати на користь застрахованих осіб - членів/голови сімейного фермерського господарства єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: постанова Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 565. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2019-%D0%BF#Text>
6. Про затвердження типової форми договору (декларації) про створення сімейного фермерського господарства: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 05 квітня 2019 № 177. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-19#Text>

7. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств: постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2018-%D0%BF#Text>

8. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам: постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-2004-%D0%BF#n13>

9. Щодо порядку державної реєстрації сімейних фермерських господарств: лист Міністерства юстиції України від 25 листопада 2019р., № 10575/8.4.3/32-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1057323-19#Text>

10. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств 10.07.2018 № 2497-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 37, ст.276

Тема 15. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник /за ред. А.М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. Харків: Право, 2019. 416 с.
2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.
4. Аграрне право України: навч. посібник/ за ред. Т.Є. Харитонової, І.І. Каракаша. Одеса: Юрилична література, 2017. 436 с.
5. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Харків: Право, 2019. 696 с.
6. Гаєцька-Колотило Я. З. Організаційно-правові форми сільськогосподарської кооперації в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук:

12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право». К., 2003. 22 с.

7. Гафурова О. В. Сільськогосподарські виробничі кооперативи: права та обов'язки членів: моногр. К.: Вид-во МАУП, 2006. 200 с.

8. Гафурова О. В. Проблеми правового регулювання аграрних трудових відносин. *Часопис Київського ун-ту права*. 2016. № 4. С. 272-275.

9. Григор'єва Х. А. Напрями новелізації кооперативного законодавства України. *Юридична техніка: доктринальні основи та проблеми викладання: тези доп. та повідомл. учасників наук.-практ. конф.* (м. Харків, 30 вер. - 1 жовт. 2015 р.). Харків: НЮУ ім. Я. Мудрого, 2015. С. 128-131.

10. Григор'єва Х. А. Підтримка сільськогосподарської кооперації в Україні: питання правового забезпечення. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 3. С. 288 -292.

11. Григор'єва Х. Законодавство про сільськогосподарську кооперацію: наслідки «корпоративної ін'єкції». *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №10. С. 73-77. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/10/13.pdf>

12. Долинська М. Порівняльний аналіз правового статусу фермерських господарств та сільськогосподарських кооперативів. *Вісник Нац. університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2021. №2 (30). С. 143-151. URL:

https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4182/1/%D0%94%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9C.%20%D0%A1_%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D0%9F%D0%A2%202021.pdf

13. Єрмоленко В. М. Майнові правовідносини приватних сільськогосподарських підприємств: теорія, законодавство, практика: моногр. К.: Магістр-XXI сторіччя, 2005. 304 с.

14. Зеліско А. В. Асоційоване членство у виробничих кооперативах. *Шості юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присв. пам'яті Є. В. Васьковського (до 150-річчя від дня його народ.)*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 20-21 трав. 2016 р. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Економіко-прав. ф-т. Одеса: Астропринт, 2016. С. 60-65.

15. Коваленко Т. Юридична природа майнового паю як об'єкта аграрних правовідносин. *Публічне право*. 2019. № 3. С. 140-149.

16. Коверзнев В. О. Структура і правовий режим майнових фондів кооперативних організацій. *Інформація і право: наук. журн.* 2016. № 3. С. 73-81

17. Кооперативне право: підруч. для кооп., сільськогосп., економ., юрид. вищ. навч. закл. і фак. / за ред. В. І. Семчика. К.: Ін Юре, 1998. 336 с.
18. Кузняк Б. Я. Проблеми становлення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в Україні. *Економіка України*. 2015. № 3. С. 26-32.
19. Масін В. М. Правове регулювання державної цільової підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів: облікові аспекти. *Вісник Одеського нац. ун-ту*. Серія: Правознавство: наук. журн. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса: Астропринт, 2015. Т. 20. Вип. 2 (27). 2015. С. 169-178.
20. Панченко В. В. Внутрішньогосподарські локальні нормативно-правові акти сільськогосподарських підприємств як форма аграрного права: моногр. Х.: Вид-во «С.А.М.», 2012. 164 с.
21. Покальчук М. Ю., Чорна В. В. Правові проблеми розвитку сільськогосподарської кооперації в умовах європейської інтеграції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №10. С. 340-342. URL: http://www.lsej.org.ua/10_2021/88.pdf
22. Попко Ю. Я. Правовий статус сільськогосподарських кооперативів та сільськогосподарських кооперативних об'єднань за законодавством України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2021. №92. С. 80-87. URL: <http://apdp.onua.edu.ua/index.php/apdp/article/view/3265/3221>
23. Старожилов В. В. До питання про вищий орган управління сільськогосподарського кооперативу. *Юридична осінь 2017 року* : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасників всеукр. наук. конф. молодих учених (м. Харків, 15 листоп. 2017 р.). Х.: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2017. С. 139-141
24. Уркевич В. Ю. Становлення сільськогосподарських кооперативів в умовах ринкової економіки України: деякі правові аспекти: моногр. / В. Ю. Уркевич. Х.: ТОВ «Одіссей», 2004. 120 с.
25. Федорович В.І. Правові основи створення та діяльності сільськогосподарських кооперативів в Україні: моногр. Л.: Атлас, 1998. 142 с.

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n124>.
2. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/card2#Card>
4. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21 липня 2020 р., № 819-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>
5. Про затвердження модельних статутів сільськогосподарського кооперативу: постанова КМУ від 03 березня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2021-%D0%BF#Text>
6. Про затвердження Примірних правил внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 06.04.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0703915-21#Text>
7. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., № 2755-VI. *Офіц. вісник України*. 2010. № 92. Ч. 1. Ст. 3248.
8. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
9. Про сільськогосподарський перепис : Закон України від 23.09.2008 р. № 575-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/575-17>.
10. Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Закон України від 01.07.2021 р. № 1601-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1601-20#Text>

Тема 16. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВА ЧЛЕНСТВА У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВАХ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник /за ред. А.М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. Харків: Право, 2019. 416 с.
2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.
4. Аграрне право України: навч. посібник/ за ред. Т.Є. Харитонової, І.І. Каракаша. Одеса: Юрилична література, 2017. 436 с.
5. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.
6. Гафурова О. В. Сільськогосподарські виробничі кооперативи: права та обов'язки членів: моногр. К.: Вид-во МАУП, 2006. 200 с.
7. Єрмоленко В. М. Майнові правовідносини приватних сільськогосподарських підприємств: теорія, законодавство, практика: моногр. К.: Магістр-XXI сторіччя, 2005. 304 с.
8. Зеліско А. В. Асоційоване членство у виробничих кооперативах. *Шості юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присв. пам'яті Є. В. Васьковського (до 150-річчя від дня його народ.)*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 20-21 трав. 2016 р. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Економіко-прав. ф-т. Одеса: Астропринт, 2016. С. 60-65.
9. Коваленко Т. Юридична природа майнового паю як об'єкта аграрних правовідносин. *Публічне право*. 2019. № 3. С. 140-149.
10. Коверзнев В. О. Структура і правовий режим майнових фондів кооперативних організацій. *Інформація і право*: наук. журн. 2016. № 3. С. 73-81
11. Кооперативне право: підруч. для кооп., сільськогосп., економ., юрид. вищ. навч. закл. і фак. / за ред. В. І. Семчика. К.: Ін Юре, 1998. 336 с.
12. Старожилов В. В. До питання про вищий орган управління сільськогосподарського кооперативу. *Юридична осінь 2017 року*: зб. тез доп. та наук. повідомл. учасників всеукр. наук. конф. молодих учених: 15 листоп. 2017 р. м. Харків. Харків: НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2017. С. 139-141.
13. Уркевич В. Ю. Новели правового регулювання сільськогосподарської кооперації в Україні. *Наук. вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Право»* / Ред. кол.: Д. О. Мельничук (гол.) та ін. К., 2013. Вип. 182. Ч. 1. С. 73–82.
14. Уркевич В. Ю. Становлення сільськогосподарських кооперативів в умовах ринкової економіки України: деякі правові аспекти: моногр. / В. Ю. Уркевич. Харків: ТОВ «Одіссей», 2004. 120 с.
15. Федорович В. І. Правові основи створення та діяльності сільськогосподарських кооперативів в Україні: моногр. Л.: Атлас, 1998. 142 с.

16. Чурилова Т.М. Правові засади розвитку сільськогосподарських кооперативів. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 1. С. 206–210.

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n124>.
2. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/card2#Card>
4. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21 липня 2020 р., № 819-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>
5. Про затвердження модельних статутів сільськогосподарського кооперативу: постанова КМУ від 03 березня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2021-%D0%BF#Text>
6. Про затвердження Примірних правил внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 06.04.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0703915-21#Text>
7. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>
8. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., № 2755-VI. *Офіц. вісник України*. 2010. № 92. Ч. 1. Ст. 3248.
9. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
10. Про кооперацію: Закон України від 10 липня 2003 р., № 1087-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#Text>
11. Про сільськогосподарський перепис : Закон України від 23.09.2008 р. № 575-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/575-17>.

Тема 17. ПРАВО ВЛАСНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник /за ред. А.М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. – Харків: Право, 2019. 416 с.
2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки. Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.
4. Аграрне право України: навч. посібник/ за ред. Т.Є. Харитонової, І.І. Каракаша. Одеса: Юридична література, 2017. 436 с.
5. Гаєцька-Колотило Я. З. Організаційно-правові форми сільськогосподарської кооперації в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право». К., 2003. 22 с.
6. Гафурова О. В. Сільськогосподарські виробничі кооперативи: права та обов'язки членів: моногр. К.: Вид-во МАУП, 2006. 200 с.
7. Григор'єва Х. А. Напрями новелізації кооперативного законодавства України. *Юридична техніка: доктринальні основи та проблеми викладання: тези доп. та повідомл. учасників наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 вер. - 1 жовт. 2015 р.)* / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Нац. акад. прав. наук України, Івано-Франк. ун-т права ім. короля Д. Галицького. Х.: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2015. С. 128-131.
8. Григор'єва Х. А. Підтримка сільськогосподарської кооперації в Україні: питання правового забезпечення / Київський ун-т права НАН України, Інст-т держави і права ім. В. М. Корецького. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 3. С. 288 -292.
9. Гафурова О., Панькова Л. Правове становище сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів – агроторгових домів за законодавством України. *Юридична Україна*. 2008. № 5. С. 92–96.
10. Земко А.М., Філюк О.С. Конституційно-судовий захист майнових прав сільськогосподарських товаровиробників. *Аграрне та земельне право*

України: сучасна парадигма і перспективи розвитку: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 180-192 с.

11. Єрмоленко В. М. Майнові правовідносини приватних сільськогосподарських підприємств: теорія, законодавство, практика: моногр. К.: Магістр-XXI сторіччя, 2005. 304 с.

12. Коваленко Т. Юридична природа майнового паю як об'єкта аграрних правовідносин. *Публічне право*. 2019. № 3. С. 140-149.

13. Коверзнев В. О. Структура і правовий режим майнових фондів кооперативних організацій. *Інформація і право: наук. журн.* 2016. № 3. С. 73-81

14. Кооперативне право: підруч. для кооп., сільськогосп., економ., юрид. вищ. навч. закл. і фак. / за ред. В. І. Семчика. К.: Ін Юре, 1998. 336 с.

15. Семчик В. І. Організаційно-правові засади діяльності сільськогосподарської кооперації. *Правова держава: щоріч. наук. пр. Вип. 9.* К.: Ін Юре, 1998. С. 208–214.

16. Уркевич В. Ю. Новели правового регулювання сільськогосподарської кооперації в Україні. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Право» / Ред. кол.: Д. О. Мельничук (гол.) та ін. К., 2013. Вип. 182. Ч. 1. С. 73–82.*

17. Уркевич В. Ю. Проблеми теорії аграрних правовідносин: моногр. Х.: Харків юрид., 2007. 496 с.

18. Уркевич В. Ю. Становлення сільськогосподарських кооперативів в умовах ринкової економіки України: деякі правові аспекти: моногр. Х.: ТОВ «Одіссей», 2004. 120 с.

19. Федорович В.І. Правові основи створення та діяльності сільськогосподарських кооперативів в Україні: моногр. Л.: Атлас, 1998. 142 с.

20. Чурилова Т.М. Правові засади розвитку сільськогосподарських кооперативів. *Часопис Київського ун-ту права*. 2010. № 1. С. 206–210.

21. Шевченко Я.М., Ненецька М.В., Кучеренко І.М. Проблеми вдосконалення правового регулювання права приватної власності. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. 256 с.

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-4.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

2. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
3. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., № 2755-VI. *Офіц. вісник України*. 2010. № 92. Ч. 1. Ст. 3248.
5. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
6. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21 липня 2020 р., № 819-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>
7. Про затвердження модельних статутів сільськогосподарського кооперативу: постанова КМУ від 03 березня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2021-%D0%BF#Text>
8. Про затвердження Примірних правил внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 06.04.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0703915-21#Text>
9. Про кооперацію: Закон України від 10 липня 2003 р., № 1087-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#Text>
10. Про сільськогосподарський перепис : Закон України від 23.09.2008 р. № 575-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/575-17>.

Тема 18. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОСУБ`ЄКТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ТА КОМУНАЛЬНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник /за ред. А.М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. Харків: Право, 2019. 416 с.
2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.
4. Аграрне право України: навч. посібник / за ред. Т.Є. Харитонової, І.І. Каракаша. Одеса: Юрид. література, 2017. 436 с.
5. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Харків: Право, 2019. 696 с.
6. Звіт про діяльність Національної академії аграрних наук України за 2011-2015 роки / Упорядник А.С. Заришняк, А.П. Минка, В.В. Кузьмінський. К.: Аграрна наука, 2016. 662 с.
7. Курман Т.В. Правовое обеспечение деятельности государственных специализированных сельскохозяйственных предприятий: моногр. Харків: СПД-ФЛ Чальцев А.В., 2007. 208 с.
8. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: моногр. Київ: Логос, 2011. 688с.
9. Науково-практичний коментар до Кодексу України з процедур банкрутства / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Т.В. Курман, В.В. Панченко та ін.; за заг. ред. Т.В. Курман, Н.О. Тищенко. К.: Вид-во ТОВ «Сігматрейд», 2022. 432 с.

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Про введення мораторію на примусову реалізацію майна: Закон України від 29 лютого 2001 р. URL: № 2864-III <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2864-14#Text>
3. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18.01.2018 р., № 2269-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text>
4. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006 р. № 185-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text>
5. Про затвердження порядку відчуження об'єктів державної власності: постанова Кабінету Міністрів України від 06.06.2007 р. № 803. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/803-2007-%D0%BF#Text>
6. Про затвердження порядку списання об'єктів державної власності: постанова Кабінету Міністрів України від 08.11.2007 р. № 1314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1314-2007-%D0%BF#Text>

7. Про застосування контрактної форми трудового договору з керівником підприємства, що є у загальнодержавній власності: постанова Кабінету Міністрів України від 19.03.1993 р. № 203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203-93-%D0%BF#Text>

8. Про управління корпоративними правами держави в агропромисловому комплексі: постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2006 р. URL: № 1473. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1473-2006-%D0%BF#Text>

9. Про порядок проведення конкурсного відбору керівників держаних суб'єктів господарювання: постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.2008 р. № 777. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/777-2008-%D0%BF#Text>

10. Про затвердження примірних статутів державного комерційного підприємства і казенного підприємства: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 26.07.2012 р. № 870. URL: <http://www.minregion.gov.ua/documents/konsultatyvno-metodychni-materialy/nakaz-Ministerstva-ekonomichnogo-rozvytku-i-torgivli-vid-26-07-2012-870-Pro-zatverdzhennja-prymirnyh-statutiv-derzhavnogo-komercijного-pidpryjemstva-i-kaznog-pidpryjemstva/>

Тема 19. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ АГРАРНИХ ХОЛДИНГОВИХ КОМПАНІЙ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник /за ред. А.М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. – Харків: Право, 2019. 416 с.

2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

3. Аграрне право : посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.

4. Аграрне право України: навч. посібник/ за ред. Т.Є. Харитонової, І.І. Каракаша. Одеса: Юрид. література, 2017. 436 с.

5. Берлач А. І. Питання протидії зловживанням у сфері іноземного інвестування в АПК. *Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання*: моногр. / за ред. В. І. Семчика. Київ: Юрид. думка, 2008. 252с.
6. Дем'яненко С. І. Агрохолдинги в Україні: добре чи погано? Німецько-український аграрний діалог. Київ: Ін-т екон. досліджень та політ. консультацій, 2008. 45 с.
7. Дем'яненко С. І. Агрохолдинги в Україні: процес становлення та розвитку. *Економіка України*. 2009. № 12. С. 50–61.
8. Драган О.О., В.В. Зубченко. Особливості функціонування аграрних холдингових компаній в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 5. С. 44-50. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/8470/1/Peculiarities_of_the_functioning.pdf
9. Корнієнко Г.С. Агробізнес в Україні: Теоретико-правові проблеми становлення та розвитку: монографія. Харків, Юрайт, 2023. 560 с.
10. Корнієнко Г. С. Правовий статус агрохолдингів в Україні. *Держава та регіони*. 2020. №1. С.71-77. URL:http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/1_2020/part_1/1-1_2020.pdf
11. Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: моногр. Київ: Логос, 2011. 688 с.
12. Уркевич В. Ю. Правові проблеми функціонування агрохолдингів в Україні. *Право та інновації*. 2013. № 4. С. 72–78.
13. Шульжук Т.Р. Холдинги як суб'єкт податкового права: дис...к.ю.н.: 12.00.07/Нац.юрид.ун-т ім. Я.Мудрого. Харків, 2019. 186 с.

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n124>.
2. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page12>.
4. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 р. № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>

5. Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення механізму протидії рейдерству Закон України від 12.05.2022 р. № 2255-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2255-20#Text>

6. Порядок утворення державної холдингової компанії: постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2012 р. № 773. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/773-2012-%D0%BF#Text>

7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану. Закон України від 12.05.2022 р., № 2247-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2247-20#Text>

8. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.

9. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#top>.

10. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 р. № 161-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14>.

11. Про холдингові компанії в Україні : Закон України від 15.03.2006 р. № 3528-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-15>.

Тема 20. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ АГРАРНОЇ БІРЖІ ЯК СКЛАДОВОЇ АГРАРНОГО РИНКУ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / за ред. А.М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. Харків: Право, 2019. 416 с.

2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт...: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.

4. Аграрне право України: навч. посібник/ за ред. Т.Є. Харитонової, І.І. Каракаша. Одеса: Юрилична література, 2017. 436 с.

5. Батигіна О. Основні етапи становлення законодавства про оптовий ринок сільськогосподарської продукції в сучасній Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 5. С. 31–34.
6. Батигіна О.М. Правове становище агроторгового дому. *Право України*. 2006. № 3. С. 39–43.
7. Панькова Л.О. Правові аспекти діяльності агроторгових домів як складової біржового ринку України. *Юридична Україна*. 2004. № 8. С. 61–64.
8. Панькова Л.О. Правове становище аграрних бірж у контексті аграрного права України. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 6. С. 18–20.
9. Плахіна І.В. Правовий статус аграрної біржі. *Держава і право*. Юридичні і політичні науки. Вип. 42: Зб. наук. пр. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2008. С. 386–390.
10. Статівка А.М. Поняття гарантій суб'єктів договірних відносин в АПК та їх класифікація. *Право України*. 1998. № 5. С. 33–36.
11. Панькова Л. О. Правове регулювання діяльності аграрних бірж в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06. К., 2005. 19 с.
12. Покальчук М.Ю. Правове забезпечення державної політики щодо розвитку аграрного ринку. *Державна аграрна політика України: проблеми правового забезпечення*: монографія / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. К: Видавець О.М. Ешке, 2014. 268 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
2. Про заходи щодо забезпечення формування та функціонування аграрного ринку: Указ Президента України від 06.06.2000 р, № 767. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/767/2000#Text>
3. Про концепцію розвитку біржового ринку сільськогосподарської продукції: постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.1997 р., № 848. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-97-%D0%BF#Text>
4. Про прискорення організації біржового сільськогосподарського ринку: постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.1996 р. № 916. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/916-95-%D0%BF#Text>
5. Про товарні біржі: Закон України від 05.08.2021 р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text>

6. Статут аграрної біржі, затверд. постановою Кабінету Міністрів України “Про створення Аграрної біржі” від 26.12.2005 р., № 1285. *Офіційний вісник України*. 2006. № 52. Ст. 3321.

7. Правила біржової торгівлі на аграрній біржі, затверджені наказом Аграрного фонду від 15.10.2012р., № 137. URL: <https://agrekh.gov.ua/pravyula-birzhovoyi-torhivli/>

8. Регламент електронних біржових торгів на Аграрній біржі: наказ директора Аграрної біржі № 108-ОД від 17 жовтня 2012 р. URL: <https://agrekh.gov.ua/rehlament-elektronnykh-torhiv/>

9. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>

Тема 21. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЕДЕННЯ ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416 с.

2. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк [та ін.]; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. Київ: Юрінком, Інтер, 2010. 608 с.

3. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

4. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.

5. Гордєєв В. І. Актуальні питання відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 398-420 с.

6. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України: наук.-навч.-посіб./ за ред. Н. І. Титової. Л.: ПАІС, 2005. 368 с.
7. Іванова В.Г. “Сільський туризм” як категорія науки адміністративного права та законодавства України. *Право і суспільство*. 2010. № 3. С. 119–125.
8. Кафарський О.В. Правове регулювання відносин власності в сільському туризмі України. *Держава і право*. Юрид. і політ. науки. Вип. 47: Зб. наук. пр. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2010. С. 475–480.
9. Кафарський О.В. Договірні відносини в сільському туризмі. Хмельницький ун-т управління та права. Університетські наук. записки, 2010, № 1: Часопис. Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2010. С. 40–46.
10. Коваленко Т. О., Черноус С. М. Правові питання зайнятості селян. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. №3 (89). С. 72–79.
11. Кульчій І. М. Організаційно-правове забезпечення диверсифікації сільських територій: монографія. Харків: Юрайт, 2015. 176 с.
12. Науково-практичний коментар до Закону України «Про особисте селянське господарство» / за ред. В. В. Носіка. К.: Кондор, 2004. 252 с.
13. Носік В.В., Коваленко Т.О. Проблеми правового забезпечення розвитку сільського туризму в Україні. *Бюл. Мін-ва юстиції України*. 2008. № 3. С. 37–46.
14. Туєва О. М. Сільський зелений туризм як категорія аграрного права. *Наук. вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки». Вип. 4. Том 1. 2016. С. 99-102.
15. Уркевич В.Ю. Правові аспекти членства в особистому селянському господарстві. *Право України*. 2005. № 1. С. 80–82.
16. Шульга М.В. Правове регулювання особистих селянських господарств. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2005. № 7. С. 127–128.
17. Хвасенко А.А. Правове регулювання особистого селянського господарства громадян. *Право України*. 2002. №4. С.40-42.

Нормативно-правові акти:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/card2#Card>
2. Про затвердження Порядку надання послуг з тимчасового розміщення (проживання): постанова Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/297-2006-%D0%BF>

3. Про зайнятість населення: Закон України від 5 липня 2012 р. *Відом. Верховн. Ради України*. 2013. № 24. Ст. 243.

4. Про затвердження Інструкції з ведення погосподарського обліку в сільських, селищних та міських радах: Наказ Державної служби статистики України від 11.04.2016 р. *Офіц. Вісн. України*, 2016р. № 39. ст. 1505. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0689-16#n17>

5. Про затвердження порядку реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу: постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792-2018-%D0%BF#Text>

6. Про молоко та молочні продукти: Закон України від 24 червня 2004 р. *Відом. Верховн. Ради України*. 2004. № 47. Ст. 513.

7. Про особисте селянське господарство : Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>.

8. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 5 червня 2003 р. *Урядовий кур'єр*. 2003. № 124. 9 липня.

9. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995р. *Відом. Верховн. Ради України*. 1995. №31. Ст. 241.

10. Про затвердження Ветеринарно-санітарних вимог утримання птиці в особистих селянських господарствах: Наказ Міністерства аграрної політики України, Державного департаменту ветеринарної медицини від 19.12.2006р. № 100. *Офіц. Вісн. України* 2007. №6. Ст. 232. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0042-07>.

11. Про затвердження Порядку обліку особистих селянських господарств сільськими, селищними та міськими радами: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі від 14.04.2017 р. *Офіц. Вісн. України*. 2017 р. № 42. ст. 1313. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0574-17>

12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 р. № 2247-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2247-20#Text>

13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо

охорони земель: Закон України від 19.10.2022 № 2698-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-20#Text>

Тема 22. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО (ЗЕЛЕНОГО) ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник/ В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А.М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416с.
2. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк [та ін.]; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. К.: Юрінком, Інтер, 2010. 608 с.
3. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.
4. Вишнеvsька Ю.В. Адміністративно-правові заходи забезпечення діяльності у сфері сільського туризму в Україні: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2011. 19с.
5. Дубодєлова А.В., Малкуш Х.Ю. Особливості та тенденції розвитку сільського туризму в Україні. *Наук. Вісн. НЛТУ України*. 2013. Вип.23.2. С.118-123.
6. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України: наук.-навч.-посіб./ за ред. Н. І. Титової. Л.: ПАІС, 2005. 368 с.
7. Іванова В.Г. “Сільський туризм” як категорія науки адміністративного права та законодавства України. *Право і суспільство*. 2010. № 3. С. 119–125.
8. Кафарський О.В. Правове регулювання відносин власності в сільському туризмі України. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Вип. 47: 3б. наук. пр. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2010. С. 475–480.
9. Кафарський О.В. Договірні відносини в сільському туризмі. Хмельницький університет управління та права. Університетські наукові записки, 2010, № 1: Часопис. Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2010. С. 40–46.
10. Коваленко Т. О., Черноус С. М. Правові питання зайнятості селян. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. №3 (89). С. 72-79.
11. Кульчій І. М. Організаційно-правове забезпечення диверсифікації сільських територій: монографія. Харків: Юрайт, 2015. 176 с.

12. Науково-практичний коментар до Закону України «Про особисте селянське господарство» / за ред. В. В. Носіка. К.: Кондор, 2004. 252 с.
13. Носік В.В., Коваленко Т.О. Проблеми правового забезпечення розвитку сільського туризму в Україні. *Бюл. Мін-ва юстиції України*. 2008. № 3. С. 37–46.
14. Рутинський М.Й. Сільський туризм: навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 272с.
15. Статівка А. М., Кульчій І. М. Правове забезпечення сільського туризму як напряму диверсифікації сільських територій. *Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних екологічних та природоресурсних відносин в Україні: колект. монографія / відп. ред. Т.Є Харитонова, І.І. Каракаш*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 260-284 с.
16. Туєва О.М. Сільський зелений туризм як категорія аграрного права. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки». Вип.4. Том 1. 2016. С.99-102
17. Туєва О.М. Організаційно-правові заходи забезпечення діяльності у сфері сільського зеленого туризму. *Актуальні питання публічного та приватного права*. 2017. № 2 (16). С.29-34.
18. Туєва О.М. Правові умови забезпечення діяльності у сфері сільського зеленого туризму. *Порівняльно-аналітичне право*. Електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 2017. № 3. С. 103-106. URL: http://pap.in.ua/3_2017/31.pdf
19. Уркевич В.Ю. Правові аспекти членства в особистому селянському господарстві. *Право України*. 2005. № 1. С. 80–82.
20. Інформаційна довідка 20-155 «Стимулювання розвитку зеленого туризму в Україні: наявні інструменти». ІДЦ. URL: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00XH89.pdf

Нормативно-правові акти:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/card2#Card>
2. Про затвердження Порядку надання послуг з тимчасового розміщення (проживання): постанова Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р.// Офіційний вісник України. 2006. № 11. Ст. 731.
3. Про зайнятість населення: Закон України від 5 липня 2012// Відом. Верховн. Ради України. 2013. № 24. Ст. 243.

4. Про приєднання до Протоколу про сталий туризм до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат: Закон України від 22.02.2017 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2017. № 13. Ст. 150.

5. Про затвердження Інструкції з ведення погосподарського обліку в сільських, селищних та міських радах: Наказ Державної служби статистики України від 11.04.2016 р. *Офіц. Вісн. України*. 2016р. №39. ст. 1505. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0689-16#n17>

6. Про затвердження Порядку обліку особистих селянських господарств сільськими, селищними та міськими радами: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі від 14.04.2017 р. *Офіц. Вісн. України*. 2017 р. № 42, ст. 1313. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0574-17>

7. Про затвердження порядку реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу: постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р.

8. Про особисте селянське господарство : Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>.

9. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995р. *Відом. Верховн. Ради України*. 1995. № 31. Ст. 241.

10. Про затвердження плану заходів щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму: Розпорядження Кабінету Міністрів України; План, Заходи від 03.02.2021 № 84-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/84-2021-%D1%80#Text>

11. Проект Закону про сільський та сільський зелений туризм. . URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=16117&pf35401=41729>

Тема 23. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А.М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416с.

2. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.

3. Богдан А.Й. До питання про законодавче регулювання виробництва

молока й молочних продуктів в Україні в контексті вимог законодавства ЄС. *Бюлетень міністерства юстиції України*. 2009. № 9. С. 81–86.

4. Бондар Л. О. Правове регулювання бджільництва. Аграрне право України: підручник / за ред. О. О. Погрібного. К. : Істина, 2007. С. 332-335.

5. Бугера С. І. Організаційно-правові питання розвитку державного регулювання в галузі бджільництва України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. К., 2007. 20 с.

6. Ветеринарне право: підручник / за ред. В.М. Єрмоленка. К.: НУБІП України, 2015. 300 с.

7. Довбня В. А. Правове забезпечення організації племінної справи у сільському господарстві. *Порадник керівникові сільськогосподарського підприємства*: навч. і наук.-практ. посібник / за ред. А. П. Гетьмана, В. З. Янчука. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 624 с.

8. Дурсунов М. О. Законодавче забезпечення ветеринарної справи в Україні у ХХ столітті : автореф. дис... канд. юрид. наук :12.00.01; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х., 2009. 21 с.

9. Коваленко Т.О. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС у сфері ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2005. № 10. С. 56–66

10. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції: навчальний посібник / за ред. А. М. Статівки. Харків: Юрайт, 2015. 272 с.

11. Суперсон Ю. В. Правове регулювання бджільництва в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. К., 2013. 19 с.

12. Шовкун В.В. Правове регулювання племінної справи у тваринництві: дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук, спец.: 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право. К.: Нац. ун-т біоресурсів і природокористування, 2012. 216 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про аквакультуру: Закон України від 18.09.2012 р. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 43. Ст. 616.

2. Про бджільництво: Закон України від 22 лютого 2000 р., № 1492-III // *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 21. Ст. 157.

3. Про ветеринарну медицину: Закон України від 25 червня 1992 р., № 2498-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12>.

4. Про ідентифікацію та реєстрацію тварин: Закон України від 4 червня 2009 р., № 1445-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 42. Ст. 635.
5. Про молоко та молочні продукти: Закон України від 24 червня 2004 р., № 1870-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 47. Ст. 513.
6. Про племінну справу у тваринництві: Закон України в редакції від 21 грудня 1999 р., № 1328-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. №6-7. Ст. 37.
7. Порядок використання тварин у сільському господарстві: затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25 жовтня 2012 р., № 652. *Офіційний вісник України*. 2012. № 91. Ст. 3703.
8. Порядок реєстрації пасік: затверджений наказом Міністерства аграрної політики України та Української академії аграрних наук від 20 вересня 2000 р., № 184/82. *Офіційний вісник України*. 2000. № 43. Ст. 1872.
9. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 107. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/107-2018-%D0%BF#Text>

Тема 24. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ПЛЕМІННОЇ СПРАВИ У ТВАРИННИЦТВІ

Рекомендована література:

1. Аграрне право України: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А.М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416с.
2. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.
3. Бондар Л. О. Правове регулювання бджільництва // Аграрне право України : підручник / за ред. О. О. Погрібного. К. : Істина, 2007. С. 332-335.
4. Бугера С. І. Організаційно-правові питання розвитку державного регулювання в галузі бджільництва України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. К., 2007. 20 с.
5. Ветеринарне право: підручник / за ред. В.М. Єрмоленка. Київ: НУБІП України, 2015. 300 с.

6. Довбня В. А. Правове забезпечення організації племінної справи у сільському господарстві. *Порадник керівникові сільськогосподарського підприємства*: навч. і наук.-практ. посібник / за ред. А. П. Гетьмана, В. З. Янчука. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 624 с.

6. Дурсунов М. О. Законодавче забезпечення ветеринарної справи в Україні у ХХ столітті : автореф. дис... канд. юрид. наук :12.00.01/ Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2009. 21 с.

7. Коваленко Т.О. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС у сфері ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2005. № 10. С. 56-66.

8. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції: навчальний посібник / за ред. А. М. Статівки. Харків: Юрайт, 2015. 272 с.

9. Статівка А. О договоре на создание племенных сельскохозяйственных животных. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 8. С. 52-53.

10. Суперсон Ю. В. Правове регулювання бджільництва в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. К., 2013. 19 с.

11. Шовкун В.В. Правове регулювання племінної справи у тваринництві: дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук, спец.: 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право. Київ: Нац. ун-т біоресурсів і природокоритування, 2012. 216 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про бджільництво: Закон України від 22 лютого 2000 р., № 1492-III. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 21. Ст. 157.

2. Про ветеринарну медицину: Закон України від 25 червня 1992 р., № 2498-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12>.

3. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10 липня 2018 р., № 2496-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 36, ст.275.

4. Про ідентифікацію та реєстрацію тварин: Закон України від 4 червня 2009 р., № 1445-VI. Відомості Верховної Ради України. 2009. № 42. Ст. 635.

5. Про молоко та молочні продукти: Закон України від 24 червня 2004 р., № 1870-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 47. Ст. 513.

6. Про пестициди і агрохімікати: Закон України від 2 березня 1995 р., № 86/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. №14. Ст. 91.

7. Про племінну справу у тваринництві: Закон України в редакції від 21 грудня 1999 р., № 1328-XIV. Відомості Верховної Ради України. 2000. №6-7. Ст. 37.

8. Порядок використання тварин у сільському господарстві: затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25 жовтня 2012 р., № 652. *Офіц. вісник України*. 2012. № 91. Ст. 3703.

9. Порядок реєстрації пасік: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 19 лютого 2021 року № 338. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0281-21#Text>

Тема 25. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БДЖІЛЬНИЦТВА

Рекомендована література:

1. Бондар Л. О. Правове регулювання бджільництва. Аграрне право України: підручник / за ред. О. О. Погрібного. Київ: Істина, 2007. С. 332-335.

2. Бугера С. І. Організаційно-правові питання розвитку державного регулювання в галузі бджільництва України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2007. 20 с.

3. Ветеринарне право: підручник / за ред. В.М. Єрмоленка. Київ: НУБІП України, 2015. 300 с.

4. Довбня В. А. Правове забезпечення організації племінної справи у сільському господарстві. *Порадник керівникові сільськогосподарського підприємства*: навч. і наук.-практ. посібник / за ред. А. П. Гетьмана, В. З. Янчука. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 624 с.

5. Дурсунов М. О. Законодавче забезпечення ветеринарної справи в Україні у ХХ столітті : автореф. дис... канд. юрид. наук :12.00.01. Х., 2009. 21 с.

6. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції: навч. посібник / за ред. А. М. Статівки. Харків: Юрайт, 2015. 272 с.

7. Суперсон Ю. В. Правове регулювання бджільництва в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2013. 19 с.

8. Шовкун В.В. Правове регулювання племінної справи у тваринництві: дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук, спец.: 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право. Київ: Нац. ун-т біоресурсів і природокористування, 2012. 216 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про бджільництво: Закон України від 22 лютого 2000 р., № 1492-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 21. Ст. 157.
2. Про ветеринарну медицину: Закон України від 25 червня 1992 р., № 2498-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12>.
3. Про ідентифікацію та реєстрацію тварин: Закон України від 4 червня 2009 р., № 1445-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 42. Ст. 635.
4. Про племінну справу у тваринництві: Закон України в редакції від 21 грудня 1999 р., № 1328-XIV. *Відом. Верх. Ради України*. 2000. №6–7. Ст. 37.
5. Порядок використання тварин у сільському господарстві: затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25 жовтня 2012 р., № 652. *Офіційний вісник України*. 2012. № 91. Ст. 3703.
6. Порядок реєстрації пасік: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 19 лютого 2021 року № 338. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0281-21#Text>
7. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10 липня 2018 р., № 2496-VIII // *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 36, ст.275.
8. Про затвердження Ветеринарно-санітарних вимог для потужностей (об'єктів) з виробництва продуктів бджільництва: Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 08.08.2012 № 491. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1469-12>.
9. ДСТУ–2154:2015 Національний стандарт України «Бджільництво. Терміни та визначення понять» від 22.06.2015 року № 61. URL: <http://document.ua/bdzhilnictvo-termini-taviznachennja-ponjat-std36013.html>.
10. Інструкція з профілактики та встановлення факту отруєння бджіл засобами захисту рослин: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 19.02.2021 № 338. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0283-21#Text>
11. Про затвердження нормативно-правових актів з питань розвитку бджільництва: Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19.02.2021 № 338.

Тема 26. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСІННИЦТВА

Рекомендована література:

1. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції: навчальний посібник / за ред. А.М.Статівки. Харків: Юрайт, 2015. 272 с.
2. Авраменко О.Б. Набуття прав на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності: сорти рослин: монографія. Умань: Жовтий О.О., 2011. 139 с.
3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.
4. Коваленко Т. О., Марченко С. І. Правове регулювання господарської діяльності в агропромисловому комплексі України: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 296 с.
5. Бакай Ю.Ю. Правова регламентація відносин по вирощуванню та реалізації насіння соняшнику в Україні: монографія. Харків: Вид-во Іванченка І.С., 2016.152 с.
6. Станіславський В. П. Правове регулювання насінницької діяльності в Україні: монографія. Харків: Право, 2006. 160 с.
7. Полюхович Л. І. Правове забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції, її переробки та реалізації в Україні у контексті вимог СОТ: монографія. Київ: Вид-ць О.М. Ешке, 2014. 208 с.
8. Станіславський В. П. Принципи правового регулювання насінницької діяльності. *Право України*. 2003. № 3. С. 113-116.
9. Станіславський В. П. Правовий аспект поняття насінництва та його ознаки. *Право України*. 2006. № 9. С. 114–118.
10. Державний Реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні. <https://minagro.gov.ua/file-storage/reyestr-sortiv-roslin>
11. Реєстр сертифікатів на насіння і садивний матеріал. URL: <https://minagro.gov.ua/file-storage/reyestr-sertifikativ-na-nasinnya-taabo-sadivnij-material>

Нормативно-правові акти:

1. Про насіння і садивний матеріал: Закон України від 26 грудня 2002 р., № 411-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2003. № 13. Ст. 92.

2. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21квітня 1993., № 3116-XII. *Відом. Верхов. Ради України*. 1993. № 21. Ст. 218.
3. Про ратифікацію Конституції Міжнародної асоціації з контролю за якістю насіння: Закон України від 22 грудня 2010 р. № 2843-VI. *Відом.Верх.Ради України*. 2011. № 27. Ст. 231.
4. Про приєднання України до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин: Закон України від 2 серпня 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_856#Text
5. Порядок проведення атестації суб'єктів господарювання на право виробництва та реалізації насіння і садивного матеріалу, затв. наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 20 лютого 2013 р. № 115. *Офіційний вісник України*. 2013. № 25. Ст. 846.
6. Про приєднання України до Схеми сортової сертифікації насіння хрестоцвітних та інших олійних або прядивних культур та Схеми сортової сертифікації насіння цукрового та кормового буряка Організації економічного співробітництва та розвитку Закон України від 30.04.2020 № 581-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/581-20#Text>
7. Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення законодавства України у сфері насінництва та розсадництва у відповідність з європейськими та міжнародними нормами і стандартами: Закон України від 08.12.2015 № 864-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/864-19#Text>
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у сфері охорони прав на сорти рослин та насінництва і розсадництва у відповідність із положеннями законодавства Європейського Союзу Закон України від 16.11.2022 р. № 2763-IX Набрання чинності, відбудеться 10.06.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2763-20#Text>
9. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 04.07.2002 р. № 37-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15#Text>
10. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон України від 31.05.2007 № 1103-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-16#Text>
11. Про приєднання України до Схеми сортової сертифікації насіння зернових культур, Схеми сортової сертифікації насіння кукурудзи та сорго, Організації економічного співробітництва та розвитку: Закон України від 15.02.2011 № 3019-VI

12. Про затвердження Порядку ввезення на територію України та вивезення за її межі насіння і садивного матеріалу сорту, не внесеного до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, але внесеного до Переліку сортів рослин Організації економічного співробітництва та розвитку, тих сільськогосподарських рослин, до схем сортової сертифікації яких приєдналася Україна Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Форма типового документа, Повідомлення від 26.10.2016 № 762

13. Про затвердження Порядку ведення реєстру патентів на сорти рослин: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 р. URL: № 755. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-2018-%D0%BF#Text>

Тема 27. ВИНОГРАДАРСТВО І ВИНОРОБСТВО В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ.

Рекомендована література:

1. Аверчева Н. О., Гончар С. В. Сучасний стан та перспективи розвитку виноградарства в Україні. *Інноваційні технології та актуальні питання післязбиральної доробки плодоовочевої продукції як важіль підвищення економічної ефективності*: матер. Міжнародної наук.-практ. конференції, м. Херсон, 14-15 березня 2019 р. Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2019. 560 с. URL: <http://ksau.kherson.ua/files/konferencii/%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96%20%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97%2022%20%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B0%D1%82%D1%8C.pdf#page=197>

2. Дулов С.В. Правове забезпечення та організація державного контролю у виноробній галузі. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2010. Вип.2. С.134-135.

3. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції: навчальний посібник / [кол. авт.]; за ред. А.М. Статівки. Харків: Юрайт, 2015. 272 с.

4. Коваленко Т. О., Марченко С. І. Правове регулювання господарської діяльності в агропромисловому комплексі України: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 296 с.

5. Гаркуша О. М. Формування ефективного винорадарсько-виноробного під комплексу АПК України: монографія. Миколаїв: МДАА, 2001. С. 258.
6. Самсонова Я. О. Правові засади виробництва й реалізації виноградної продукції в Україні: монографія. Харків: Вид-во «С.А.М», 2012. 176 с.
7. Самсонова Я.О. Правові проблеми розвитку агропромислової інтеграції у винорадно-виноробному підкомплексі України. *Теоретико-практичні механізми розбудови правової держави*: матеріали Всеукраїнської конференції науковців та практиків. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2011. Ч. II. С. 109-111.
8. Самсонова Я.О., Статівка А.М. Особливості правосуб'єктності товаровиробників винограду та його садивного матеріалу, як суб'єктів аграрних правовідносин. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України*. 2010. Вип. 156. С. 59–69.

Нормативно-правові акти:

1. Про виноград та виноградне вино: Закон України від 16 червня 2005 р., № 2662-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 31. Ст. 419.
2. Про реєстрацію виноградних насаджень: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 12 серпня 2014 р., № 303. *Офіційний вісник України*. 2014. № 84. Ст. 2381.
3. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального: Закон України від 19 грудня 1995 р. № 481/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481/95-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку винорадарства, садівництва і хмелярства: постанова КМУ від 15 липня 2005 р. № 587. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.09.2020).
6. Про географічні зазначення спиртних напоїв: Закон України від 01.12.2022 № 2800-IX (Введення в дію відбудеться 29.12.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2800-20#Text>

7. Про затвердження галузевої Програми розвитку садівництва України на період до 2025 року і галузевої Програми розвитку виноградарства та виноробства України на період до 2025 року : Наказ Мінагрополітики України від 21.07.2008 р. № 444/74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0444555-08#Text>.

Тема 28. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКВАКУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Рекомендована література:

1. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції: навч. посібник / за ред. А.М. Статівки. Харків: Юрайт, 2015. 272 с.
2. Марченко С.І. Особливості правового регулювання рибного господарства в Україні. *Наук. вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України*. Вип. 243. 2016. С. 85–92.
3. Оверковська Т. Правові засади охорони водних біоресурсів у сфері аквакультури. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С.122–126.
4. Шовкун Ю. Проблеми правового регулювання та визначення аквакультури. *Підприємництво, господарство і право*. №2. 2015. С.32-35.
5. Сучасна аквакультура: від теорії до практики: практ. посібник. К. «Простобук», 2016. 119 с.
6. Новак Т.С., Панасюк Ю.О. Правове забезпечення здійснення аквакультури в контексті сталого використання водних живих ресурсів. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України*. 2013. Вип.182. Ч. 3. С.108–113.
7. Коваленко Т.О., Марченко С.І. Правове регулювання рибництва (аквакультури) та рибальства. Правове регулювання господарської діяльності в агропромисловому комплексі України: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2015. С. 217—237.
8. Якимець О.О. Напрями аквакультури в національному законодавстві. *Наук. вісник Нац. академії внутрішніх справ*. № 1. 2015. С.190–196.
9. Державне регулювання розвитку аквакультури в Україні: монографія / Н.М. Вдовенко. Київ: Кондор-Вид-во, 2013. 464 с.

10. Григор'єва Х. Становлення та сучасний стан правового регулювання державної підтримки селекції в рибористві. *Нац. юрид. журнал: теорія та практика*. 2018. Грудень. С.148-152.

11. Краснова М. В. Загальні засади правового регулювання ведення рибного господарства та рибальства. *Екологічне право України*: академ. курс: підручник / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. Київ: Юрид. думка, 2008. 720 с.

12. Панченко В. В. Правове регулювання виробництва рибної продукції. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції: навч. посібник / за ред. А. М. Статівки. Харків: Юрайт, 2015. 156–169.

13. Правове регулювання рибориства та рибальства в Україні: монографія / [кол. авт.]; за ред. Л. О. Святченко. Київ: Вид-во «Вік принт», 2013. 282 с.

14. Святченко Л. О. Правове регулювання рибориства та рибальства в Україні: монографія. Київ: Вік принт, 2013. 282 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про аквакультуру: Закон України від 18 вересня 2012 р. № 5293–VI. *Офіц. вісник України*. 2012. № 79. Ст. 3193.

2. Про ветеринарну медицину: Закон України від 25 червня 1992 р. № 2498-XII. *Відом. Верх. Ради України*. 1992. № 36. Ст. 531.

3. Про затвердження Державної цільової економічної програми розвитку рибного господарства на 2012-2016 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 23.11. 2011 р. № 1245. *Офіц. вісник України*. 2011. № 95. Ст. 3455.

4. Про затвердження Порядку обліку суб'єктів господарювання, які здійснюють консервне та пресервне виробництво з риби та інших водних живих ресурсів: наказ Державного комітету рибного господарства України 12 липня 2007 р. № 137. *Офіц. вісник України*. 2007. № 56. Ст. 2259.

5. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 8 липня 2011 р. № 3677–VI. *Офіц. вісник України*. 2011. № 59. Ст. 2351.

6. Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них: Закон України від 6 лютого 2003 р. № 486-IV. *Відом. Верх. Ради України*. 2003. № 15. Ст.107.

7. Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель Закон України від 17.02.2022 № 2079-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2079-20#Text>

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану Закон України від 12.05.2022 № 2247-ІХ.

Тема 29. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА: ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.
2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
3. Карпіщенко О.І. Екологізація сільського господарства. *Економічні проблеми сталого розвитку*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., присв. пам'яті проф. Балацького О.Ф. (м. Суми, 6-8 травня 2014 р.): у 2-х т. / за заг. ред.: О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. Суми: СумДУ, 2014. Т.1. С. 147-148.
4. Кулинич П.Ф. Виробництво органічної та екологічно чистої сільськогосподарської продукції: земельно-правові аспекти. *Держава і право*. Юридичні і політичні науки. Вип. 43: Зб. наук. пр. Київ: Ін-т держави і права НАН України, 2009. С. 414-420.
5. Курман Т. В. Екологізація традиційного сільськогосподарського виробництва як засіб забезпечення його сталого розвитку: правові аспекти. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 4. С. 95–99.
6. Курман Т. В., Туєва О. М. Принцип екологізації аграрного виробництва в аспекті співвідношення аграрного, земельного та екологічного права. *Співвідношення екологічного, природо ресурсного, земельного та аграрного права*: матер. до круглого столу 9 груд. 2011 р. / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Х.: НУ «ЮАУ ім. Ярослава Мудрого», 2011. С. 141–147.
7. Курман Т. В. Екологізація сільськогосподарського виробництва як передумова його сталого розвитку. *Розвиток організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі*: матер. "круглого столу", присвяч. пам'яті

проф. О.О. Погрібного / МОН України, Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, НАПрН України. Х.: Оберіг, 2014. С. 112-114 .

8. Курман Т. В. Щодо екологічної складової забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні. *Актуальні проблеми екологічних, земельних та аграрних правовідносин: теоретико-методологічні й прикладні аспекти*: матер. Кругл. Столу (м. Харків, 5 груд. 2014 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, НАПрН України. Х.: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2014. С. 129-131.

8. Курман Т. В., Туєва О. М. Щодо поняття та змісту принципу екологізації аграрного виробництва. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України: Серія «Право»*. / ред. кол.: Д. О. Мельничук (гол.) та ін. К.: Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, 2012. Вип. 173. Ч. 2. С. 74–79.

9. Курман Т.В. Сталий розвиток сільськогосподарського виробництва: проблеми правового забезпечення: монографія. Харків: Юрайт, 2018. 376 с.

10. Лісова Т.В., Лейба Л.В. Актуальні питання правового забезпечення відновлення земель. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 378-398 с.

11. Романко С. Особливості економіко-правового механізму забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції. *Право України*. 2007. № 6. С. 85–88.

12. Первачук М. В. Проблеми екологізації агропромислового виробництва. *Зб. наук. статей “III-го Всеукраїнського з’їзду екологів з міжнародною участю”*. Вінниця, 2011. Т. 2. С.426–429. URL: <http://eco.com.ua/>.

13. Самсонова Я.О. Правові проблеми здійснення природоохоронних заходів в процесі виробництва сільськогосподарської продукції. *Природоресурсне право в системі права України: історія, сьогодення, перспективи*: зб. матер. круглого столу, 30-31 жовтня 2015 р. / за заг. ред. М. В. Шульги. Харків: Вид-во ТОВ «Оберіг», 2015. С. 171–173.

14. Станіславський В.П. Правові проблеми раціонального землекористування в умовах екологізації аграрного виробництва. № 4 (2022): Аналітично-порівняльне правознавство. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/267545>

15. Стоволос Н.Б. Екологізація як ключовий елемент розвитку АПК. *Вісн. Сумського нац. аграр. ун-ту. Серія «Економіка і менеджмент»*. Суми: СНАУ. 2011. Вип. 9 (50). С. 170–174.
16. Ткачук В. І. Екологізація виробництва як пріоритет процесу диверсифікації аграрних підприємств. *Ефективна економіка*. 2014. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
17. Кравець Н.В. Щодо поняття та змісту принципу екологізації аграрного виробництва як принципу аграрного права. *Наук. вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція*. 2013. Вип. 6-1(2). С. 127-130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2013_6-1%282%29__33
18. Шарапова С.В. Правові аспекти забезпечення охорони та збереження земельних ресурсів України. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А.П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т.В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 420-447 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21.12.2010 р. № 2818-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 26. Ст.21885.
2. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10 липня 2018 р. №2496-VIII. *Відом. Верх. Ради України*. 2018. № 36. Ст.275.
3. Порядок (детальні правила) органічного виробництва та обігу органічної продукції: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2019 р. № 970. *Офіційний вісник України*. 2019. № 97. Ст. 3201.
4. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. 2697-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
5. Головна - Українська природоохоронна група. URL: <https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2020/10/Stratehiia.pdf>.
6. Cassen R. H. Our common future: report of the World Commission on Environment and Development. *International Affairs*. 1987. Vol. 64, no. 1. P. 126. URL: <https://doi.org/10.2307/2621529>.

7. Language selection | Agriculture and rural development. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2019-11/agri-policy-perspectives-brief-05_en_0.pdf

Тема 30. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕДЕННЯ ОРГАНІЧНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Рекомендована література:

1. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.
2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт...: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
3. Берлач Н.А. Розвиток органічного напрямку у сільському господарстві України (адміністративно-правові основи): автореф. дис. на здобуття ступеня докт. юрид. наук: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Н.А. Берлач. К., 2010. 34 с.
4. Берлач Н.А. Правове визначення органічного сільського господарства в Україні . *Держава і право*. Юридичні і політичні науки. Вип. 46: зб. наук. пр. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2009. С. 225-230.
5. Берлач Н.А. Становлення системи органів акредитації в органічному сільському господарстві України. *Часопис Хмельницького університету управління та права*. 2010. № 1. С. 95–98.
6. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Харків: Право, 2019. 696 с.
7. Гармашов В.В. До питання органічного сільськогосподарського виробництва в Україні. *Вісн. аграрної науки*. 2010. № 7. С. 11–16.
8. Курман Т. В. Проблеми законодавчого забезпечення виробництва органічної продукції тваринництва. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 12. С. 153–157.
9. Курман Т. В. Теоретико-правовые основы органического сельского хозяйства в Украине. *Leges si viata: межд. научно-практ. прав. журнал*. 2018. № 7/2. С. 67–71.

10. Курман Т.В. Сталий розвиток сільськогосподарського виробництва: проблеми правового забезпечення: монографія. Х.: Юрайт, 2018. 376 с.
11. Tetiana V. Kurman, Liudmyla Leiba, Oksana Tuieva. The Legal Foundations of Organic Agriculture as a Means of Security of Public Health. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2022. № 2 (№ 14). P.167-175. DOI: <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-5.2-n000220>
12. Органічне сільськогосподарське виробництво в Україні: правові засади ведення: монографія / за заг. ред. М.В. Шульги. Х.: Юрайт, 2020. 308 с.
13. Самсонова Я.О. До питання удосконалення правового регулювання бюджетної підтримки виробників органічної сільськогосподарської продукції // *Пріоритетні напрями модернізації системи права України*: матер. Міжнар. наук.-практ. конференції, м. Кривий Ріг, 13-14 листоп. 2015 р. Кривий Ріг: ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2015. С. 88–91.
14. Туєва О.М. Особливості правового забезпечення якості та безпечності органічної сільськогосподарської продукції рослинництва і тваринництва// *Органічне сільськогосподарське виробництво в Україні: правові засади ведення: монографія/ за заг. ред. проф. М.В. Шульги. Харків: Юрайт, 2020. С.230-242*
15. Туєва О.М. Актуальні правові питання державної підтримки органічного сільськогосподарського виробництва. *Юридичний науковий електронний журнал*. №8. 2021. С.191-194
16. Туєва О.М. Теоретичні та практичні питання правового регулювання виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 192-214 с.
17. Федун А. Органіка: до лідерства через перепони. *Юридична газета*. 2015. № 44(3 листопада). С. 13, 16–17
18. Шубравська О. Ринок органічної продукції та перспективи його розвитку в Україні. *Економіка України*. 2008. № 1. С. 53–61.

Нормативно-правові акти:

1. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закону України від 10.07.2018 р. *Голос України*. 2018. № 140-141 (від 01.08.2018 р.).

2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
3. Принципи органічного сільського господарства // A website of IFAOM, Organic International. URL: <https://www.ifoam.bio/en/organic-landmarks/principles-organic-agriculture>
4. Про затвердження державного логотипу для органічної продукції (сировини): наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 9. Ст. 424.
5. Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції: пост. КМУ від 23 жовтня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970-2019-%D0%BF#Text>
6. Офіційний веб-сайт Федерації органічного руху України. URL: <http://www.organic.com.ua>
7. Action Plan for the future of Organic Production in the European Union, Brussels, 24.03.2014. URL: https://ec.europa.eu/agriculture/organic/sites/orgfarming/files/docs/body/act_en.pdf
8. Eurostat Organic Farming Statistics; farm structure Surveys. Statistics in focus – Agriculture and Fisheries – 69/2012. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat>.
9. International Federation of Organic Agriculture Movements. Офіційний сайт. URL: http://www.ifoam.org/organic_world
10. La bio en France de la production a la consommation. URL: <http://www.agencebio.org/>
11. Overview of CAP Reform 2014-2020. URL: http://ec.europa.eu/agriculture/policy-perspectives/policy-briefs/05_en.pdf

Тема 31. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ЯКІСНОЇ ТА БЕЗПЕЧНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А.М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416 с.
2. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.

3. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

4. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: монографія / за ред. Уркевича В.Ю., Шульги М.В. Х.: ФОП Шевченко С.О., 2013 326 с.

5. Берляч Н. Правове визначення якості, специфікації, зазначення географічного позначення продукції сільського господарства в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 8. С. 150–154.

6. Бугера С. Якість сільськогосподарської продукції: законодавче забезпечення. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 4. С. 43-45.

7. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.

8. Кайдашов В.С. Актуальні проблеми, пов'язані із забезпеченням належної безпечності та якості сільськогосподарської продукції. *Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних відносин і природокористування в Україні та країнах СНД*: зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 10-11 верес. 2010 р.). Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2010. С. 102–105.

9. Кайдашов В. Основні правові поняття у сфері безпечності та якості сільськогосподарської продукції. *Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: моногр.* / А.М. Статівка, В.Ю. Уркевич, В.М. Корнієнко та ін.; за ред. А.М. Статівки. Харків: ФІНН, 2010. 240 с.

10. Кайдашов В. Проблеми вдосконалення правового регулювання безпечності й якості сільськогосподарської продукції в умовах інтеграції України до міжнародних спільнот. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 11. С. 116-118.

11. Канарик Ю.С. До проблеми вдосконалення правового регулювання безпечності й якості молока в умовах інтеграції України до міжнародних спільнот. *Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних відносин і природокористування в Україні та країнах СНД*: зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 10-11 верес. 2010 р.). Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2010. С. 105–109.

12. Ковальчук Т. Екологічна безпека продуктів харчування: поняття та зміст. *Право України*. 1997. № 5. С. 22-25.

13. Курман Т.В. Право на безпечне довкілля і право на безпечне харчування: синергія зв'язку. *The 13th International scientific and practical conference "Science, innovations and education: problems and prospects"* (July 28-30, 2022) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2022. p. 570-574.

14. Право продовольчої безпеки: конспект лекцій: навч. посіб. для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»/ кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.М. Данілік, Д.Ю. Кондратенко та ін.; за заг. ред. Т.В. Курман, О.М. Туєва. Харків, 2023. 189 с.
URL: https://library.nlu.edu.ua/images/files/kl_pravo_prod_bezp.pdf

15. Романко С. М. До поняття економіко-правового механізму забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції. *Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних відносин і природокористування в Україні та країнах СНД: зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 10-11 верес. 2010 р.): Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2010. С. 344-348.*

16. Статівка А. М. Проблемні питання деяких аспектів правового забезпечення якості сільськогосподарської продукції. *Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних відносин і природокористування в Україні та країнах СНД: зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 10-11 верес. 2010 р.): Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2010. С. 67-70.*

Нормативно-правові акти:

1. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 19. Ст. 98.

2. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин: Закон України від 18.05.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>

3. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон України від 31.05.2007 р., № 1103-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 35. Ст. 484.

4. Про матеріали і предмети, призначені для контакту з харчовими продуктами: Закон України від 03.11.2022 р. № 2718-IX. (Набрання чинності, відбудеться 19.11.2025 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2718-20#Text>

5. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення державного регулювання у сфері поводження з пестицидами і агрохімікатами: Закон України від 16.11.2022 р. № 2775-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2775-20#Text>

6. Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів: Закон України від 06 грудня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19#Text>

7. Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції: Закон України від 14.01.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-14#Text>

Тема 32. ВИКОРИСТАННЯ ГМО ПРИ ВИРОБНИЦТВІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Рекомендована література

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-ге, змін. Х.: Право, 2019. 416 с.

2. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.

3. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

4. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: монографія / За ред. Уркевича В.Ю., Шульги М.В. Х.: ФОП Шевченко С.О., 2013. 326 с.

3. Бугера С.І. Використання генетично модифікованих організмів у сільськогосподарському виробництві: інформаційно-правовий аспект. *Інформація і право*. 2011. № 3 (3). С. 84–92.

4. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Харків: Право, 2019. 696 с.

5. Гетьман А.П. Правове регулювання розвитку біотехнології та використання генетично модифікованих організмів (ГМО) в Європейському

Союзи / А.П. Гетьман, В.І. Лозо. *Проблеми законності* : акад. зб. наук. пр. / відп. ред. В.Я. Тацій. Харків: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. Вип. 117. С. 181–194.

6. Кайдашов В.С. Адаптація законодавства України щодо безпечності та якості сільськогосподарської продукції до норм Європейського союзу та Світової організації торгівлі: матер. наук.-практ. конференції (м. Луцьк, листоп. 2009 р.). Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2009. С. 397–401.

7. Курман Т. В. Правові засади використання біотехнологій в умовах сталого розвитку сільськогосподарського виробництва. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 7. С. 97–102.

8. Курман Т. В. Биотехнологии и устойчивое развитие сельскохозяйственного производства: проблемы правового обеспечения в Украине. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2018. № 4 (32). С. 103–107.

9. Курман Т.В. Сталий розвиток сільськогосподарського виробництва: проблеми правового забезпечення: монографія. Харків: Юрайт, 2018. 376 с.

10. Медведєва М.О. Правове регулювання біотехнологічної діяльності в Україні / М.О. Медведєва, Я.М. Блюм. *Актуальні проблеми державного управління*: зб. наук. праць. 2004. №3 (22). С. 87–96.

11. Менів О. І. Про характеристику законодавства України та ЄС щодо використання ГМО при вирощуванні сільськогосподарської продукції рослинного походження. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України*. 2014. Вип. 197. Ч. 3. С. 72.

12. Піддубна Д. С. Правовий захист органічної продукції від генетично модифікованих організмів в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2015. 20 с.

13. Піддубний О. Ю. Правовідносини у сфері біотехнологій: перспективи розвитку: моногр. Київ: Ірідіум, 2016. 352 с.

14. Правове регулювання безпеки харчування в Європейському союзі та в Україні / за ред. М.І. Іншина. Київ: Центр учбової літ-ри, 2007. 304 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 19. Ст. 98.

2. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон

України від 31.05.2007 р., № 1103-IV. Відомості Верховної Ради України. 2007. № 35. Ст. 484.

3. Про державне регулювання генетично-інженерної діяльності та державний контроль за розміщенням на ринку генетично модифікованих організмів і продукції: Закон України від 23.08.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3339-20#Text>

4. Про приєднання України до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття: Закон України від 12 вересня 2002 р., № 152-IV. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 44. Ст. 320.

5. Про затвердження Порядку етикетування харчових продуктів, які містять генетично модифіковані організми або вироблені з їх використанням та вводяться в обіг: постанова Кабінету Міністрів України від 13 травня 2009 р. № 468. *Офіційний вісник*. 2009.

Тема 33. АГРАРНО-ПРАВОВИЙ ДОГОВІР: ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИДИ

Рекомендована література

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-ге, змін. Х.: Право, 2019. 416 с.

2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.

4. Аграрне право України: підручник / за заг. ред. В. М. Єрмоленка. К.: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.

5. Аграрне законодавство України: проблеми ефективності / за ред. В.І.Семчика. К.: Наук. думка, 1998. 244 с.

6. Апопій І. Істотні умови договору контрактації у сфері підприємницької діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 2. С. 77-79.

7. Бакай Ю.Ю. Щодо особливостей договору контракції насіння соняшнику. *Юридична осінь 2009 року*: тези доп. та наук. повідомл. міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та здобув., 13 лист. 2009 р. Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2009. С. 331–334.
8. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.
9. Кооперативне право: підручник для кооперативів, сільськогосподарських, економічних, юридичних вищих навчальних закладів і факультетів / за ред. В.І. Семчика Київ: Ін Юре, 1998. 336 с.
10. Мороз О.В. Предмет договору контракції сільськогосподарської продукції. *Право та інновації*. № 2 (22). 2018 р. С. 87 – 91.
11. Назаренко В. Особливості укладання, виконання та відповідальності за невиконання або неналежне виконання умов договору комісії на продаж сільськогосподарської продукції у сфері зовнішньоекономічної діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 12. С. 72–76.
12. Поліводський О.А. Договори у сільському господарстві. *Проблеми права власності та господарювання у сільському господарстві* / за ред. В.І. Семчика К.: Б. в., 2001. С. 102– 122.
13. Порадник керівникові сільськогосподарського підприємства: навч. і наук.-практ. посіб. / кол. авт.; за ред. А.П.Гетьмана, В.З. Янчука. К.: Юрінком Інтер, 2005. 624 с.
14. Самсонова Я.О. Договір контракції винограду. *Проблеми законності*. Вип. 103: Акад. зб. наук. пр. Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2009. С. 132-139.
15. Стативка А.Н. Договори в агропромисловому комплексі України в умовах ринка: моногр. Х.: Право, 1997. 240 с.
16. Стативка А.Н. Новые виды договорных отношений с участием аграрных товаропроизводителей: моногр. Х.: Право, 1999. 124 с.
17. Дударенко В.В. Порівняльно-правова характеристика аграрної розписки та форварду в механізмі кредитування агрохолдингу. *Часопис Київського університету права*. 2017. №1. С. 268–271.
18. Осадько А. С. Договірні лізингові відносини в сільському господарстві: історія, сучасність і перспективи розвитку. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 3. С. 159–161.

19. Осадько А. С. Правове регулювання лізингових відносин за участю сільськогосподарських товаровиробників: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харків, 2016. 20 с.

20. Осадько А.С. Роль договору лізингу в сільському господарстві. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Право. Київ, 2014. Вип. 197. Ч. 2. С. 91–95.

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n124>.

2. Про аграрні розписки: Закон України від 06.11.2012 р., № 5479-VI. *Офіційний вісник України*. 2013. № 5. Ст. 146.

3. Про захист прав покупців сільськогосподарських машин: Закон України від 05.06.2003 р., № 900-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2003. № 38. Ст. 315.

4. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 р. № 1201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>

Тема 34. ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-ге, змін. Х.: Право, 2019. 416 с.

2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт...: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки. Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.

4. Аграрне право України: підручник / за заг. ред. В. М. Єрмоленка. К.: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.

5. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: моногр. / А. М. Статівка, В. Ю. Уркевич, В. М. Корнієнко та ін.; за ред. А. М. Статівки. Х.: ФІНН, 2010. 240 с.
6. Земельне право: підручник, 3-тє вид., доп. і перероб.; за ред. М.В. Шульги. Харків: Юрайт, 2023. 592 с.
7. Білоголовий Я. Укладення договору оренди приватної земельної ділянки сільськогосподарського призначення. Теорія та практика для Орендодавця та Орендаря. *Землевпорядний вісник*. 2019. № 6. С. 46–49.
8. Гордєєв В. І. Окремі проблеми поновлення договорів оренди земельних ділянок. *Актуальні проблеми екологічного, земельного та аграрного законодавства в сучасних умовах* : матеріали «кругл. столу», присвяч. 90-річчю з дня народж. В. К. Попова (м. Харків, 1 берез. 2019 р.) / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, НАПрН України. Х.: Право, 2019. С. 95–98 .
9. Гордєєв В. І. Особливості надання земельних часток (паїв) на умовах оренди. *Природоресурсне право в системі права України: історія, сьогодення, перспективи* : зб. матеріалів кругл. столу: 30-31 жовт. 2015 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Оберіг, 2015. С. 48–50.
10. Гордєєв В. І. Правове забезпечення здійснення аквакультури на умовах оренди. *Розвиток організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі*: матер. «круглого столу», присвяч. пам'яті акад. НАПрН України О.О. Погрібного. Х., 2014. С. 76–78.
11. Гордєєв В. І. Актуальні питання відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку: колективна монографія* / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 398-420 с.
12. Дроботова Т., Карпенко Л., Романів М. Актуальні питання застосування Закону України «Про оренду землі». *Практика Верховного Суду. Право України*. 2020. № 5. С. 171–186.
13. Дубенкова М. Розірвання договору оренди землі: застосування та актуальна судова практика. *Землевпорядний вісник*. 2020. № 7. С. 42–47.
14. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України: наук.-навч. посіб. / за ред. Н. І. Титової. Львів: Вид-во ПАІС, 2005. 368 с.
15. Ільків Н. В. Договір оренди землі. *Велика українська юридична енциклопедія*. Т. 16 : Земельне та аграрне право / редкол.: М. В. Шульга

(голова), В. В. Носік, П. Ф. Кулинич (заст. голови), та ін. Харків: Право, 2019. С. 138–143.

16. Ільків Н. В. Орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної власності. *Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16 : Земельне та аграрне право / редкол.: М. В. Шульга (гол.), В. В. Носік, П. Ф. Кулинич (заст. голови), та ін. Харків: Право, 2019. С. 420–423.*

17. Ільницька Н. Оренда як правова форма використання землі у сучасний період. *Право України. 2000. № 8. С. 60–64.*

18. Ільницька Н. Особливості оренди земель сільськогосподарського призначення: вдосконалення їх правового регулювання. *Предпринимательство, хозяйство и право. 2000. № 7. С. 61–63.*

19. Кобзіна Т. Зміна нормативної грошової оцінки земельної ділянки є підставою для зміни розміру орендної плати. *Землевпорядний вісник. 2019. № 5. С. 56–57.*

20. Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: моногр. Київ: Логос, 2011. 688 с.

21. Кулинич П., Микитенко Ю. Договори оренди землі в контексті загальнонаціональної оцінки земель сільгосппризначення: чи потрібно вносити зміни. *Землевпорядний вісник. 2019. № 8. С. 44–45.*

22. Савельєва О.М. Землі сільськогосподарського призначення як об'єкт правової охорони в умовах воєнного стану: проблеми та шляхи розв'язання. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку: колект. моногр. / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 511-531 с.*

23. Станіславський В.П. Правові засади організації територій новостворених землеволодінь та землекористувань суб'єктів агробізнесу. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 235-255 с.*

24. Третяк А. М., Другак В. М. Удосконалення державної реєстрації договорів оренди землі у сільському господарстві. *Земельне право України: теорія і практика : загальнодерж. наук.-практ. юрид. вид. 2014. № 5/6. С. 22–24.*

25. Харитоновна Т.Є. Здійснення прав на чужі земельні ділянки в Україні: проблеми теорії та практики: моногр. Одеса: Юрид. літ., 2016. 424 с.

26. Юрченко Е.С. Право сільськогосподарського землекористування в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2019. 227 с.

Нормативно-правові акти:

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відом. Верхов. Ради України*. 2002. № 3-4. Ст. 27.

2. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. *Відом. Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.

3. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. № 3852-XII. *Відом. Верховної Ради України*. 1994. № 17. Ст. 99.

4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/card2#Card>

5. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 р., в ред. від 02.10.2003 р., № 1211-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2004. № 10. Ст.102.

6. Про оцінку земель: Закон України від 11.12.2003 р. № 1378-IV. *Відом. Верховної Ради України*. 2004. № 15. Ст. 229.

7. Про затвердження Методики визначення розміру плати за використання на умовах оренди частини рибогосподарського водного об'єкта, рибогосподарської технологічної водойми: наказ М-ва аграрної політики та продовольства України від 14.01.2014 р. № 11. *Офіц. вісник України*. 2014. № 14. Ст. 443.

8. Про затвердження Типового договору оренди водних об'єктів: постанова Каб. Міністрів України від 29.05.2013 р. № 420. *Офіц. вісник України*. 2013. № 47. Ст. 1692.

9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану Закон України від 12.05.2022 № 2247-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2247-20#Text>

10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель: Закон України від 19.10.2022 № 2698-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-20#Text>

Тема 35. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
2. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.
3. Бичкова Ц. В. Договірні відносини по державних закупках продукції у сільськогосподарських підприємств. Київ: Наук. думка, 1969. 212 с.
4. Бичкова Ц. В., Поліводський О. А. Основні засади організації державних закупівель сільськогосподарської продукції. *Аграрне законодавство України: проблеми ефективності* / за ред. Семчика В. І. Київ: Наукова думка, 1998. С. 131-140.
5. Головко Н. В. Державний контракт на закупівлю сільськогосподарської продукції для державних потреб: поняття, особливості. *Проблеми законності: Респ. міжвід. наук. зб. Вип. 90. Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2007. С. 113–118.*
6. Головко Н. В. Роль держави в регулюванні відносин по закупівлі сільськогосподарської продукції для державних потреб. *Проблеми законності: Респ. міжвід. наук. зб. Вип. 93. Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2008. С. 63–67.*
7. Стативка А.Н. Договори в агропромисловому комплексі України в умовах ринка: моногр. Харків: Право, 1997. 240 с.

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n124>.
2. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 9. Ст. 89.
3. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 04.07. 2002 р., № 37-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 35. Ст. 258.

Тема 36. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

2. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.

3. Артиш В.І. Лізинг у матеріально-технічному забезпеченні фермерів. *Економіка АПК*. 2001. № 10. С. 30–32.

4. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.

5. Гориславська І. Правове забезпечення лізингових правовідносин в АПК України. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 5. С. 99–101.

6. Корнієнко Г. С. Деякі організаційно-правові питання щодо сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів як форми матеріально-технічного забезпечення АПК. *Юридична наука очима молодих вчених*: тези доп. та наук. повідомл. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (16-17 трав. 2008 р.) з нагоди II Всеукр. Фестивалю науки. Х.: Кроссрод, 2008. С. 165–167.

7. Корнієнко Г. С. Матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників: правове регулювання: моногр. Харків: СПД-ФЛ Чальцев О.В., 2007. 136 с.

8. Корнієнко Г. С. Машинно-технологічна станція як одна із нових організаційно-правових форм матеріально-технічного забезпечення товаровиробників АПК в умовах ринку. *Проблеми законності*: Респ. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В.Я Тацій. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2002. Вип. 55. С. 187–193.

9. Корнієнко Г. С. Організаційно-правові аспекти формування системи матеріально-технічного забезпечення АПК. *Право України*. 2003. № 4. С. 45–49.

10. Осадько А. С. Договірні лізингові відносини в сільському господарстві:

історія, сучасність і перспективи розвитку. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 3. С. 159–161.

11. Осадько А.С. Правова природа договору лізингу сільськогосподарської техніки. *Розвиток організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі*: матер. "круглого столу", присвяч. пам'яті акад. НАПрН України О.О. Погрібного. Харків, 2014. С. 140–142.

12. Осадько А. С. Правове регулювання лізингових відносин за участю сільськогосподарських товаровиробників: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харків, 2016. 20 с.

13. Осадько А.С. Роль договору лізингу в сільському господарстві. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Право. Київ, 2014. Вип. 197. Ч. 2. С. 91–95.

14. Проблеми права власності та господарювання у сільському господарстві / під. ред. В.І. Семчика. К: ІДП НАН України, 2001. 216 с.

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n124>.

2. Про додаткові заходи щодо подальшого розвитку лізингу в аграрному секторі економіки: Указ Президента України від 23.02.2001 р., № 111/2001 // *Офіц. вісн. України*. 2001. № 9. Ст. 346.

3. Про захист прав покупців сільськогосподарських машин: Закон України від 05.06.2003 р., № 900-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2003. № 38. Ст. 315.

4. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 р. № 1201-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>

5. Про порядок використання коштів державного бюджету, що спрямовуються на придбання вітчизняної техніки і обладнання для агропромислового комплексу на умовах фінансового лізингу та заходи за операціями фінансового лізингу Постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2003 № 1904. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1904-2003-%D0%BF#Text>

6. Про приєднання України до Конвенції УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг: Закон України від 11 січня 2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3301-15#Text>

Тема 37. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

2. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.

3. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: монографія / за ред. Уркевича В.Ю., Шульги М.В. Х.: ФОП Шевченко С.О., 2013. 326 с.

4. Богдан А.Й. Порівняльна характеристика регулювання надання державної підтримки сільськогосподарським виробникам у законодавстві України і ЄС. *Вісник господарського судочинства*. 2009. № 6. С. 116–122.

5. Бакай Ю.Ю. Правові засади альтернативних способів урегулювання агроекспротних спорів. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 235-255 с.

6. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.

7. Григор'єва Х.А. Державна підтримка сільського господарства України: проблеми правового забезпечення: монографія. Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2019. 596 с.

8. Статівка А.М., Духневич А.В., Правові засади кредитування сільськогосподарських товаровиробників в умовах запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення та членства у СОТ. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С.38-60.

9. Жушман В.П. Підтримка вітчизняного аграрного товаровиробника – найважливіший напрямок подолання економічної й соціальної кризи: правові аспекти. *Проблеми законності*. Вип. 108. Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2010. С. 107–114.

10. Жушман В.П. Правове забезпечення державної підтримки аграрних товаровиробників. *Проблеми законності*. Вип. 100. Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2009. С. 198–206.

11. Кобута І., Сеперович Н. Політика деяких країн у ціноутворенні на сільськогосподарську продукцію. *Пропозиція*. 2000. № 10. С. 110–111.

12. Корнієнко Г.С. Превентивні заходи підтримки агробізнесу в умовах сучасних викликів. Агробізнес в умовах агроєкоциду: сучасні виклики, проблеми відповідальності та уроки сталості: збірка матеріалів та тез доповідей учасників панельної дискусії VII Харківського міжнародного юридичного форуму (м. Харків, 29 вересня 2023 р.) / за ред. Т. В. Курман, В. П. Станіславського. Харків: Юрайт, 2023. С. 79-82. 196 с. ISBN 978-966-2740-36-7 <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/19854>

13. Ganna Korniyenko Legal support of social responsibility of agribusiness entities of Ukraine . DIXI, vol. 23, n°. 2, julio-diciembre 2021, 1-14.

14. Курман Т.В. До питання про правове регулювання державної підтримки аграрних товаровиробників. *Проблеми законності*: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. Х.: НЮАУ, 2008. Вип. 97. С. 97-101.

15. Курман Т.В. Сільський розвиток як пріоритетний напрямок державної підтримки: питання правової регламентації. *Юридична осінь 2009 року*: тези доп. та наук. повідомл. Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та здобув., 13 лист. 2009 р. Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2009. С. 374–377.

16. Курман Т. Удосконалення механізму ціноутворення в АПК як засіб державної підтримки аграрних товаровиробників. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 5. С. 53–55.

17. Курман Т. В., Сімсон О. Е. Державна підтримка птахівництва: порівняльно-правовий аспект. *Право і суспільство* / гол. ред. М. В. Корнієнко. 2015. № 3. Ч. 2. С. 62–67.

18. Курман Т. В. Сталий розвиток сільськогосподарського виробництва: проблеми правового забезпечення: моногр. Харків: Юрайт, 2018. 376 с.

19. Курман Т.В. Агробізнес та продовольча безпека: загрози та проблеми правового забезпечення в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 3. С. 148-154.

20. Латинін М.А. Законодавче забезпечення функціонування механізму державної підтримки розвитку аграрного сектора економіки України. *Актуальні проблеми державного управління*. № 2 (26). Х., 2005. С. 272-281.

21.Марченко С.І. Правові проблеми державної підтримки органічного сільськогосподарського виробництва. Органічне сільськогосподарське виробництво в Україні: правові засади ведення: моногр./ М.В. Шульга, Н.Р. Малишева, В.В. Носік та ін.; за заг. ред. проф. М.В. Шульги.- Харків: Юрайт, 2020. С. 123-132.

22.Науково-практичний коментар до Закону України “Про державну підтримку сільського господарства України” / авт. та упоряд. В.М. Єрмоленко, А.М. Статівка, В.Ю. Уркевич; за заг. ред. А.М. Статівки. К.: Юрінком Інтер, 2005. 352 с.

23.Плеханов Д. Історичні аспекти державної підтримки організації сільськогосподарського виробництва // Вісник Нац. академії держ. управління при Президентові України. 2008. № 4. С. 83–91.

24.Плеханов Д. Механізм державної підтримки інновацій у сільському господарстві // Зб. уаук. праць НАДУ при Президентові України. 2008. № 2. С. 111–120.

25.Самсонова Я.О. Деякі аспекти удосконалення законодавства у сфері державної підтримки пріоритетних напрямків сільського господарства. Актуальні проблеми соціального права. Еволюція правового регулювання аграрних, земельних та екологічних відносин: Матер. наук.- практ. конф. (м. Львів, 18листоп. 2016р.)/ за заг. ред. П.Д. Пилипенка, Львів, 2016. С. 259-262

26.Сафонов І. Правові проблеми державної підтримки сільськогосподарських виробників // Право України. 2005. № 6. С. 54–57.

27.Сафонов І. Удосконалення правового регулювання цін і ціноутворення – важливий засіб державної підтримки аграрних товаровиробників. *Право України*. 2005. № 9. С. 50–53.

27.Статівка А.М. Деякі питання удосконалення аграрного законодавства у сфері державної підтримки органічного виробництва. Актуальні проблеми юридичної науки: збірник тез Міжнародної наукової конференції «Шістнадцяті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 20-21 жовтня 2017р.): [у 2-х част.]. Ч. 2. Хмельницький університет управління та права, 2017. С. 52-54

28.Статівка А.М. Проблеми гармонізації законодавства України про державну підтримку сільського господарства із законодавством ЄС. *Право України*. 2005. № 8. С.132–135.

29.Туєва О.М. Актуальні правові питання державної підтримки органічного сільськогосподарського виробництва. *Юридичний науковий електронний журнал*. №8. 2021. С.191-194

Нормативно-правові акти:

1. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
2. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF>.
3. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 04.07.2002 р., № 37-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2002. № 35. Ст. 258.
4. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування Державного аграрного реєстру та удосконалення державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції: Закон України від 05.11.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/985-20#Text>
5. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18 жовтня 2005 р. № 2982-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2982-15>.
6. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.01.2012 р., № 4391-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2012. № 41. Ст. 491.
7. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17 червня 2004 р № 1807-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1807-15>.
8. Про пріоритетність соціального розвитку села і агропромислового комплексу в народному господарстві України: Закон України від 15.05.1992 р., № 2436-XII. *Відом. Верхов. Ради України*. 1992. № 28. Ст. 387.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану Закон України від 24.03.2022 № 2145-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text>
10. V Агрополітичний форум: державна підтримка та відновлення агросектору після Перемоги. Урядовий Портал. Новини від Мін-ва аграрної політики та продовольства України від 08.10.2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ahropolitychnyi-forum-derzhavna-pidtrymka-ta-vidnovlennia-ahrosektoru-pislia-peremohy>

Тема 38. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ З ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / за ред. А.М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. – Харків: Право, 2019. 416 с.
2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт...: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2022. 220 с.
4. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: монографія / за ред. В.Ю.Уркевича, М.В Шульги. Х.: ФОП Шевченко С.О., 2013 – 326 с.
5. Богдан А.Й. Порівняльна характеристика регулювання надання державної підтримки сільськогосподарським виробникам у законодавстві України і ЄС. *Вісник господарського судочинства*. 2009. № 6. С. 116–122.
6. Науково-практичний коментар Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» / За ред. А.М. Статівки. Х.: Юрайт, 2013. 432 с.
7. Самсонова Я. О. Щодо проблем державної підтримки розвитку страхових відносин у сільському господарстві. *Конституційні засади аграрного, земельного та екологічного права: 20 років розвитку: матер. «круглого столу»* (м. Київ, 27 трав. 2016 р.); Київський нац. ун-т імені Т. Шевченка. Чернівці: Кондратьєв А.В., 2016. С. 208–210.

Нормативно-правові акти:

1. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
2. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: постанова Кабінету Міністрів України від 19

вересня 2007 р. № 1158. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF>.

3. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18 жовтня 2005 р. № 2982-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2982-15>.

4. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.01.2012 р., № 4391-IV. Відом. Верхов. Ради України. 2012. № 41. Ст. 491.

5. Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою Закон України від 01.07.2021 № 1601-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1601-20#Text>

6. Про затвердження Порядку надання державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції Постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2021 р. № 1342. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1342-2021-%D0%BF#Text>

7. Про страхування: Закон України в ред. Закону від 04.10.2001 р., № 2745-III. Відом. Верхов. Ради України. 2002. № 7. Ст. 50.

8. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX (Введення в дію відбудеться 01.01.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>

Тема 39. ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ: ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / за ред. А.М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. – Харків: Право, 2019. 416 с.

2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.

4. Вінник О.М. Інвестиційне право: навч. посіб. К.: Атіка, 2000. 264 с.
5. Гуткевич С.А. Управление инвестиционным процессом в аграрной сфере. *Актуальні проблеми економіки*. 2005. № 6. С. 100–108.
6. Біляк Н.І. Аграрний сектор України: інвестиційна стратегія розвитку. Міжн. наук.- практ. конф. «Інвестиційні пріоритети епохи глобалізації: вплив на нац. економіку і окремих бізнес», 14-15 лютого 2008 р. URL: http://www.confcontact.com/2008febr/2_bilyak.php
7. Гуткевич С.О. Організація управління інвестиційним процесом (в аграрному секторі України): навч. посіб. К., 2001. 520 с.
8. Гмирін А. Що заважає активному інвестуванню в український агросектор? *Економічна правда*. 22 січ. 2022 р.
9. Державна аграрна політика України: проблеми правового забезпечення: монографія / за ред. В.Ю. Уркевича та М.В. Шульги. К.: Видавець О.М. Ешке, 2014. 286 с.
10. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові аспекти: моногр. / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Семчик В.І., Козаченко Л.П., Кулинич П.Ф., Панькова Л.О., Поліводський О.А.; за ред. В.І. Семчика. К.: Юридична думка, 2008. 252 с.
11. Курман Т.В. Агроінновації в Україні в умовах сталого розвитку агросфери: правові засади. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 4. С. 389-395.
12. Кондратенко Д.Ю. Іноземне інвестування як напрям реформування аграрної політики України: правові основи і перспективи. *Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку*: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 332-353 с.
13. Кондратенко Д.Ю. Сучасний стан правового забезпечення інвестування в агроінноваційний сектор України. *Юридичний науковий електронний журнал*. Серія: Юриспруденція. 2021 Вип. №10. С. 124–128.
14. Кондратенко Д.Ю. Гущин О.О. Правові аспекти використання технології блокчейн в агропромисловому комплексі України. *Юридичний науковий електронний журнал*. Серія: Юриспруденція. 2022 Вип. №10. С. 142–149.
15. Кісіль М.І. Інвестиційна та інноваційна складові доктрини аграрної політики України. *Економіка АПК*. 2003. № 7. С. 82–87.

16. Майстро С.В. Напрями формування державної політики щодо підвищення рівня інвестиційної привабливості агропромислового комплексу. *Теорія та практика державного управління*. Вип. 2(17). Харків: Вид-во ХарРІНАДУ «Магістр», 2007. С. 137.

17. Панькова Л.О. Правові аспекти діяльності Аграрного фонду та Фонду аграрних страхових субсидій як суб'єктів інвестування. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання: моногр. / кол. авторів; за ред. В.І. Семчика. К.: ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2008. С. 56–70.

18. Сеніна Г.В. Державне регулювання інвестиційної діяльності в аграрній сфері. Київ: ІАЕ УААН, 2003. 127 с.

19. Туєва О.М. До питання про правові засади діяльності агротехнопарків. *Актуальні правові проблеми інноваційного розвитку агросфери*: збірник матеріалів наук.-практ.конференції (м. Харків, 20 листопада 2020 р.)/ за ред. А.П. Гетьмана, М.В. Шульги, Т.В. Курман. Харків: Юрайт, 2020.-С.266-269

20. Форми взаємодії держави та бізнесу в аграрній сфері України: інституційний аспект: аналітична записка / Нац. ін-т стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1479/>.

Нормативно-правові акти:

1. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.

2. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1 липня 2010 р., №2404-VI. *Відом. Верховн. Ради України*. 2010. № 40. Ст. 524.

3. Про заходи щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні: Указ Президента України від 12.07.2001. р., № 517/2001. *Офіц. вісн. України*. 2001. № 18. Ст. 1244.

4. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 р., № 40-IV. *Відом. Верховн. Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266.

5. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р., № 1560-XII. *Відом. Верхов. Ради України*. 1991. № 47. Ст. 646.

6. Про пріоритетність соціального розвитку села і агропромислового комплексу в народному господарстві України: Закон України від 15.05.1992 р., № 2436-XII. *Відом. Верхов. Ради України*. 1992. № 28. Ст. 387.

7. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 8 вересня 2011 р., № 3715-VI. *Відом. Верховн. Ради України*. 2012. № 19–20. Ст. 166.

8. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 р., № 93-96-ВР. *Відом. Верхов. Ради України*. 1996. № 19. Ст. 80.

9. План першочергових заходів у сфері інвестиційної діяльності: затв. указом Президента України від 10 квітня 2006 р., №300/2006. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/300/2006> .

10. Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності. Офіційний сайт. URL: <https://ukrpatent.org/uk/articles/about>

11. Порядок та критерії оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.12р. № 684.

12. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15 липня 2021 р. № 1667-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>

Тема 40. ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / за ред. А.М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. – Харків: Право, 2019. 416 с.
2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.] ; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.
4. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: монографія / за ред. проф. А. М. Статівки. Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. 250 с.
5. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.

6. Гафурова О. В. Соціальний розвиток села в Україні: теорія та практика правового регулювання: монографія / за заг. ред. В. М. Єрмоленка. К.: Ірідіум, 2014. 480 с.

7. Латишева В. В. Правове забезпечення розвитку житлово-комунального господарства як складової соціальної сфери села в Україні: монографія. Х.: Точка, 2014. 171 с.

8. Кульчій І. М. Організаційно-правове забезпечення диверсифікації сільських територій за участю сільськогосподарських товаровиробників: монографія. Х.: Юрайт, 2015. 176 с.

9. Курман Т. В. Агросфера як основа сталого розвитку сільськогосподарського виробництва. *Наук. вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України: Серія «Право»* / ред. кол.: С. М. Ніколаєнко (гол.) та ін. Київ: Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, 2014. Вип. 197. Ч. 2. С. 48–54.

10. Курман Т. В. Система заходів забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва: поняття, ознаки, зміст. *Право і суспільство*. 2017. № 1. С. 123–128.

11. Курман Т. В. Теоретико-правові засади економіко-екологічних заходів забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва. *Право і суспільство*. 2019. № 1. С. 56-62.

12. Курман Т.В. Сталий розвиток сільськогосподарського виробництва: проблеми правового забезпечення: монографія. Х.: Юрайт, 2018. 376 с.

13. Курман Т.В. Теоретико-правові проблеми реалізації цілей сталого розвитку в агросфері України. *Scientific research of the XXI century*. Vol. 2: collective monograph / compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California: GS publishing service, 2021. p. 272-278.

14. Проблеми правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні: монографія / за ред. А. П. Гетьмана та М. В. Шульги. Х.: Право, 2016. 360 с.

21. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред.: А. П. Гетьмана, В. Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». Харків: Право, 2012. 448 с.

22. Проблеми розвитку аграрного та земельного права України: монографія / за заг. ред. В.І. Семчика, П.Ф. Кулинича. Київ: Ред. журн. «Право України»; Харків: Право, 2013. 372 с.

23. Статівка А.М. Організаційно-правові питання соціального розвитку села в Україні. Харків: Право, 2007. 208 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.

2. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві: Закон України від 17 жовтня 1990 р. № 400-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-12>.

3. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів: постанова Верховної Ради України від 24 грудня 1999 р. № 1359-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-xiv>.

4. Про Основні засади розвитку соціальної сфери села: указ Президента України від 20 грудня 2000 р. № 1356/2000. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1356/2000>.

5. Про першочергові заходи щодо підтримки розвитку соціальної сфери села: указ Президента України від 15 липня 2002 р. № 640/2002. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/640/2002>.

6. Про додаткові заходи щодо вирішення соціальних проблем на селі та дальшого розвитку аграрного сектора економіки: указ Президента України від 21 лютого 2002 р. № 170/2002. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/170/2002>.

7. Стратегія сталого розвитку «Україна–2020»: затв. Указом Президента України від 12.01.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2015. № 4. Ст. 67.

8. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17 червня 2004 р. № 1807-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15>.

9. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми соціального розвитку села на період до 2011 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 серпня 2004 р. № 573-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/573-2004-%D1%80>.

10. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18 жовтня 2005 р. № 2982-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2982-15>.

11. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF>.

12. Про схвалення стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>.

13. Про схвалення концепції розвитку сільських територій: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 р. № 995-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80>.

14. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

Тема 41. ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник /за ред. А.М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. – Харків: Право, 2019. 416 с.
2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
3. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.
4. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: монографія / за ред. А. М. Статівки. Х. : Вид-во «ФІНН», 2010. 250 с.
5. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.
6. Кульчій І. М. Організаційно-правове забезпечення диверсифікації сільських територій за участю сільськогосподарських товаровиробників: монографія. Х.: Юрайт, 2015. 176 с.

7. Кульчій І. Правові засади диверсифікації сільських територій в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 6. С. 139–142.
8. Проблеми правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні: монографія / за ред. А. П. Гетьмана та М. В. Шульги. Х. : Право, 2016. 360 с.
9. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред.: А. П. Гетьмана, В. Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». Х. : Право, 2012. 448 с.
10. Статівка А.М. Організаційно–правові питання соціального розвитку села в Україні. Х.: Право, 2007. 208 с.
11. Статівка А. М., Кульчій І. М. Правове забезпечення сільського туризму як напряму диверсифікації сільських територій. Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних екологічних та природоресурсних відносин в Україні: кол. монографія / відп. ред. Т.Є Харитонова, І.І. Каракаш. Одеса: Видав. дім «Гельветика», 2018. 260-284 с.

Нормативно-правові акти:

1. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві: Закон України від 17 жовтня 1990 р. № 400-ХІІ. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-12>.
2. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів: постанова Верховної Ради України від 24 грудня 1999 р. № 1359-ХІV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-xiv>.
3. Про Основні засади розвитку соціальної сфери села: указ Президента України від 20 грудня 2000 р. № 1356/2000. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1356/2000>.
4. Про першочергові заходи щодо підтримки розвитку соціальної сфери села: указ Президента України від 15 липня 2002 р. № 640/2002. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/640/2002>.
5. Про додаткові заходи щодо вирішення соціальних проблем на селі та дальшого розвитку аграрного сектора економіки: указ Президента України від 21 лютого 2002 р. № 170/2002. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/170/2002>.

6. Основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18 жовтня 2005 р. № 2982-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2982-15>.

7. Про схвалення стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>.

8. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.

9. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030р. Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

10. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки Постанова Кабінету Міністрів України; Стратегія від 05.08.2020 № 695.

Тема 42. СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ДОРАДЧА ДІЯЛЬНІСТЬ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник /за ред. А.М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. Харків: Право, 2019. 416 с.

2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт...: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

3. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк та ін.; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.

4. Арістова І. В. , Уркевич В. Ю. Правова природа сільськогосподарської дорадчої діяльності. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 2(4). URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-4-2013/item/186-pravova-pryroda-silskohospodarskoyi-doradchoyi-diyalnosti-aristova-i-v-urkevych-v-yu>.

5. Галич О.А., Сосновська О.О. Сільськогосподарське дорадництво: навч. посіб. Київ: Центр учбової літ-ри, 2007. 368 с. URL: http://www.cul.com.ua/preview/Silskogospodar_doradnitstvo-Galich.pdf

6. Тараненко Л. С. Правове регулювання сільськогосподарського дорадництва в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право. К., 2012. 20 с.

7. Туєва О.М. Про деякі правові питання функціонування дорадчої сільськогосподарської служби. Круглий стіл, присвячений пам'яті проф., д.ю.н., академіка НАПрН України О.О. Погрібного «Розвиток організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі», м. Харків, (13 червня 2014 р). С.187-189

8. Ровний В.В. Організація сільськогосподарської дорадчої діяльності: міжнародно-правовий досвід. Форум права: електрон. наук. фахове видання. 2017. № 5. С. 349–355. URL: file:///C:/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%87%D0%BA%D0%B0/FP_index.htm_2017_5_55.pdf

Нормативно-правові акти:

1. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17 червня 2004 р № 1807-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15>.

2. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22 липня 1998 р. № 810. *Офіц. вісник України*. 1999. № 21. Ст. 943.

3. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 р. *Офіц. вісник України*. 2012. № 76. Ст. 3067.

4. Про затвердження Положень про Реєстри сільськогосподарських дорадчих служб, а також сільськогосподарських дорадників і експертів-дорадників: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 липня 2006 р. № 897. *Офіційний вісник України*. 2006. № 27. Ст. 1939.

5. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. *Відом. Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.

6. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки сільськогосподарської дорадчої служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1131. *Офіц. вісник України*. 2007. № 71. Ст. 2670.

7. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 9 жовтня 2007 р. *Відом. Верховної Ради України*. 2007. № 12. Ст. 102.

8. Про затвердження Порядку часткової компенсації витрат сільськогосподарським дорадчим службам, пов'язаних з наданням дорадчих послуг: наказ Міністерства аграрної політики України від 20 березня 2018 р. № 149. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0375-18#Text>

9. Про організацію професійної підготовки та проведення дорадчої діяльності на професійному рівні: Наказ Міністерства аграрної політики України від 13.09.2006 р. № 519. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0519555-06>.

10. Портал дія. Реєстрація сільськогосподарської дорадчої служби <https://guide.diia.gov.ua/view/reiestratsiia-silskohospodarskoi-doradchoi-sluzhby-z-vydacheiu-sertyfikata-d1edda36-ddb1-4344-a1be-74f04730c833>

Тема 43. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В КОНТЕКСТІ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / за ред. А.М. Статівки. – Вид. 2-ге, змін. Харків: Право, 2019. 416 с.
2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт...: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
3. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика: монографія / за ред. А. М. Статівки. Харків: Вид-во «ФІНН», 2010. 250 с.
4. Богдан А. Й. Правове забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції в Україні у контексті вимог законодавства ЄС: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Х., 2010. 20 с.
5. Богдан А. Й. Щодо правових аспектів виробництва зерна в Україні порівняно з вимогами законодавства Європейського Союзу. *Право України*. 2009. № 11. С. 201–206.

2. Богдан А. Й. Про правове регулювання відносин з виробництва та реалізації цукру в Україні в порівнянні з вимогами законодавства ЄС. *Юриспруденція: теорія і практика*. 2010. № 1. С. 15–20.
3. Кайдашов В. С. Проблеми вдосконалення правового регулювання безпечності й якості сільськогосподарської продукції в умовах інтеграції України до міжнародних спільнот. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 11. С. 116–118.
4. Коваленко Т. О. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС у сфері ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2005. № 10. С. 56–66.
5. Кузьміна М. М. Особливості правового забезпечення якості продукції в Європейському Союзі та рамках Світової організації торгівлі. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. Сер.: Економічна теорія та право. Х., 2010. № 2. С. 116–126.
6. Кульчій І. М. Експорт сільськогосподарської продукції України в умовах євроінтеграції: правові реалії та перспективи. Проблеми законності. Харків. 2018. Вип. 142. С. 158-168
7. Кульчій І.М. Правові виклики державної аграрної політики України в умовах євроінтеграції. Проблеми законності. Харків. 2020. Вип. 149. С. 126-135
8. Курман Т.В. Сталий розвиток сільськогосподарського виробництва: проблеми правового забезпечення: моногр. Харків: Юрайт, 2018. 376 с.
9. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції : навч. посіб. / за ред. А. М. Статівки. Х.: Юрайт, 2015. С. 241.
10. Проблеми правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні: монографія / за ред. А.П. Гетьмана та М.В. Шульги. Х. : Право, 2016. 360 с.
11. Хоменко О. О. Сфера технічного регулювання: законодавство України та ЄС. Європейські студії і право: електрон. наук. фах. вид. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/esp/2010_1/10hoozue.pdf. 4

Нормативно-правові акти:

1. Договір про ЄС від 7 лютого 1992 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029/stru#Stru.
2. Договір про заснування Європейської спільноти від 25 березня 1957 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017/stru/para01#o1.

3. Угода про асоціацію між Україною та ЄС: міжнародний документ від 27 червня 2014 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

4. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.

Тема 44. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В КОНТЕКСТІ ПРАВА СОТ

Рекомендована література:

1. Азаров О. М. Правове регулювання міжнародної торгівлі в системі ГАТТ/СОТ (інституційні засади) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. К., 2002. 18 с.

2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт...: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

3. Полюхович Л.І. Правове забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції, її переробки та реалізації в Україні у контексті вимог СОТ: монографія. К: Вид-ць О.М.Ешке, 2014. 208 с.

4. Духневич А. В. Світова організація торгівлі (СОТ) – основа правової системи міжнародної торгівлі. *Часопис Академії адвокатури України*. 2010. № 3. С. 1–5.

5. Духневич А. В. Ступінь відповідності аграрного законодавства України вимогам і стандартам СОТ. *Форум права* : електрон. наук. фах. вид. 2011. № 3. С. 243–250. URL: <http://archive.nbu.gov.ua/ejournals/FP/2011-3/11davic.pdf>.

6. Кайдашов В. С. Адаптація законодавства України щодо безпечності та якості сільськогосподарської продукції до норм ЄС та СОТ: матер. наук.-практ. конференції, м. Луцьк, листоп. 2009 р. Луцьк, 2009. С. 397–401.

7. Духневич А. В. Тенденції, перспективи розвитку агропромислового комплексу в умовах участі України в СОТ. *Часопис Академії адвокатури України*. 2011. № 1. С. 1–5.

8. Кузьміна М. М. Особливості правового забезпечення якості продукції в Європейському Союзі та рамках Світової організації торгівлі. *Вісник Національної юридичної академії України імені Я. Мудрого*. Сер.: Економічна теорія та право. Х., 2010. № 2. С. 116–126.

9. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції: навч. посіб. / за ред. А. М. Статівки. Х.: Юрайт, 2015. С. 241.

10. Проблеми правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні: монографія / за ред. А.П. Гетьмана та М.В. Шульги. Х. : Право, 2016. 360 с.

12. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред.: А. П. Гетьмана, В. Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». Харків: Право, 2012. 448 с.

Нормативно-правові акти:

1. Генеральна угода з тарифів і торгівлі : угода від 15 квітня 1994 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 84. Ст. 2989.

2. Угода про заснування Світової організації торгівлі: угода від 15 квітня 1994 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 48. Ст. 970.

3. Угода про застосування санітарних та фітосанітарних заходів: угода від 15 квітня 1994 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 84. Ст. 2989.

4. Угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи: Угода від 15 квітня 1994 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 84. Ст. 2989.

5. Угода про сільське господарство: угода від 15 квітня 1994 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 84. Ст. 2989.

6. Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі: Закон України від 10 квітня 2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/250-17#Text>

Тема 45. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СОРТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ РОСЛИН

Рекомендована література:

1. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт...: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
2. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції: навчальний посібник / за ред. А.М.Статівки. Харків: Юрайт, 2015. 272 с.
3. Авраменко О.Б. Набуття прав на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності: сорти рослин: монографія. Умань: Жовтий О.О., 2011. 139 с.
4. Коваленко Т. О., Марченко С. І. Правове регулювання господарської діяльності в агропромисловому комплексі України : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2015. 296 с.
5. Бакай Ю.Ю. Правова регламентація відносин по вирощуванню та реалізації насіння соняшнику в Україні: монографія. Х.: Вид-во Іванченка І.С., 2016.152 с.
6. Станіславський В. П. Правове регулювання насінницької діяльності в Україні: монографія. Х.: Право, 2006. 160 с.
7. Полюхович Л. І. Правове забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції, її переробки та реалізації в Україні у контексті вимог СОТ: монографія. К: Видавець О.М. Ешке, 2014. 208 с.
8. Єрмоленко В.М. Правове регулювання селекційної діяльності в рослинництві. *Підприємництво, господарство та право*. 2005. № 4. С. 53-56.

Нормативно-правові акти:

1. Про насіння і садивний матеріал: Закон України від 26 грудня 2002 р., № 411-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2003. № 13. Ст. 92.
2. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21квітня 1993., № 3116-ХІІ. *Відом. Верхов. Ради України*. 1993. № 21. Ст. 218.

3. Про ратифікацію Конституції Міжнародної асоціації з контролю за якістю насіння: Закон України від 22 грудня 2010 р. № 2843-VI. *Відом.Верх.Ради України*. 2011. № 27. Ст. 231.

4. Про приєднання України до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин: Закон України від 2 серпня 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_856#Text

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у сфері охорони прав на сорти рослин та насінництва і розсадництва у відповідність із положеннями законодавства Європейського Союзу Закон України від 16.11.2022 р. № 2763-IX Набрання чинності, відбудеться 10.06.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2763-20#Text>

6. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 04.07.2002 р. № 37-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15#Text>

7. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон України від 31.05.2007 р. № 1103-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-16#Text>

8. Про затвердження Порядку ввезення на територію України та вивезення за її межі насіння і садивного матеріалу сорту, не внесеного до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, але внесеного до Переліку сортів рослин Організації економічного співробітництва та розвитку, тих сільськогосподарських рослин, до схем сортової сертифікації яких приєдналася Україна Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Форма типового документа, Повідомлення від 26.10.2016 № 762

5. Про затвердження Порядку ведення реєстру патентів на сорти рослин: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 р. URL: № 755. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-2018-%D0%BF#Text>

Тема 46. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВА

Рекомендована література:

1. Альтернативна енергетика: шляхи законодавчого стимулювання: колект. моногр. / Харитонова Т. Є., Григор'єва, Х. А., Платонова Є. О. та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. 520 с.

2. Пастух А.В. Правове регулювання вирощування та перероблення сільськогосподарської сировини для виробництва біопалива: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 18с.
3. Рудь Ю.М. Визначення поняття «біомаса» за законодавством України. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України*. Серія «Право». 2014. Вип. 197. Ч. 3. С. 165.
4. Кравчук О.О. Соціально-економічні аспекти розвитку виробництва біопалива в Україні. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2001. Вип. 8(29). Ч. 1. С. 274–275.
5. Оболенська С.А. Про державну підтримку виробництва біопалива сільськогосподарськими товаровиробниками: організаційно-правові питання. *Юрид. наук. електрон. журн.*: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 1. С. 69–72. URL: http://lsej.org.ua/1_2017/18.pdf
6. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» / за ред. Статівки А.М. *Бюлетень законодавства і юрид. практики України*. Київ: Юрінком Інтер, 2005. № 10.
7. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України: монографія / Статівка А.М., Корнієнко В.М., Корнієнко Г.С., Курман Т.В. та ін. Харків: ФОП Шевченко С.О., 2013. 326 с.
8. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. Офіційний вебсайт. URL : <https://sae.gov.ua/>.
9. Договір про заснування Енергетичного Співтовариства. Договір від 01.02.2011 № 994_926. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_926.
10. Документування найкращих практик застосування біоенергетичних технологій в муніципальному секторі в Україні. Проєкт UNDP, GEF, 2015. URL: http://bioenergy.in.ua/media/filer_public/2a/3d/2a3da499-5057-4a5f-8e5b-565a52daf34c/dokumentuvannia_naikrashchikh_praktik_zast_bioenerget_tekhnologii.pdf.
11. Дорожня карта розвитку біоенергетики в Україні до 2050 року і План дій до 2025 року. <https://uabio.org/wp-content/uploads/2020/11/Zvit-D5.-Dorozhnya-karta-rozvytku-bioenergetyky-v-Ukrayini-do-2050-roku-i-Plan-dij-do-2025.pdf>

Нормативно-правові акти:

1. Про енергозбереження: Закон України від 1 липня 1994 р., № 74/94-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20 лютого 2003 р., № 555-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Про альтернативні види палива: Закон України від 14.01.2000 р. № 1391-XIV. *Відом. Верх. Ради України*. 2000. № 12. Ст. 94.

4. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р., № 1437-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

4. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р., № 1678-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605-р Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року "Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80#Text>

7. Енергетична стратегія до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.03.2006 р. № 145-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002120-13#Text>.

8. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії: Закон України від 25.04.2019 № 2712-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2712-19#Text>

9. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2014 № 1629-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.

10. Про затвердження Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2021 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2010 № 243-2010-п. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/243-2010-%D0%BF#Text>.

25. Про затвердження плану заходів з імплементації Директиви Європейського Парламенту та Ради 2009/28/ЄС. Дорожня карта з розвитку ринку твердого біопалива України : Розпорядження КМУ від 03.09.2014 № 791. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/791-2014-%D1%80#Text>

Тема 47. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник/ В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за ред. А.М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416с.
2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
3. Багай Н.О. Проблеми правового забезпечення прав селян. *Аграрне право як галузь права, юридична наука і навчальна дисципліна*: Всеукр. Круглий стіл, 25 травня 2012р. Київ: Вид. центр НУБіП України, 2012. С.50-54.
4. Ващишин М. Правові засади соціального розвитку села. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 4. С.52-56.
5. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Харків: Право, 2019. 696 с.
6. Гафурова О.В. Соціальний розвиток села в Україні: теорія та практика правового регулювання: монографія /О.В. Гафурова / за заг. ред. В.М. Єрмоленка. Київ: Ірідіум, 2014. 480с.
7. Гафурова О.В. Відносини соціального розвитку села як складова предмету аграрного права. *Правничий вісник університета «КРОК»*: зб. наук. пр.- 2010. Вип.6 С.52-59.
8. Гафурова О.В. Загальна характеристика об'єктів соціальної інфраструктури села за законодавством України. *Наук. вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України* / Д.О. Мельничук (гол. редкол.). 2012. Вип.173. Ч. 1 С.73-79. (Серія право).
9. Гафурова О.В. Сільські території: поняття, ознаки, класифікація. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. №8. С.84-87.
10. Губені Ю.Е. Розвиток сільських територій: Європейський досвід для української практики: Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій. *Всеукраїнський конгрес вчених економістів-аграрників: VII річні збори 9-10 лист. 2005р.* Київ: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2005. С.394-402.

11. Єрмоленко В.М. Походження поняття «селянин» як основоположної категорії аграрного права. *Сучасні науково-практичні проблеми екологічного, земельного та аграрного права*: зб. тез наук. Доп. / за заг. ред. А.П. Гетьмана. Х.: Право, 2013. С. 26-30.

12. Коваленко Т.О. Правові питання зайнятості селян. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. №3 (89). С. 72-79.

13. Право соціального забезпечення: підруч: академ. курс /П.Д. Пилипенко, В.Я. Буряк, С.М. Синчук та ін./ за ред. П.Д. Пилипенка.- 2-ге перероб. і доп. К.: ІнЮре, 2008. 504с.

14. Статівка А.М. Організаційно-правові питання соціального розвитку села в Україні: монографія. Харків: Право, 2007. 208с.

15. Титова Н.І. Проблеми забезпечення загальносоціальних прав селян// Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України: наук.-навч. посіб. за ред. Н.І. Титової. Львів: ПАІС, 2005. С. 264-279.

Нормативно-правові акти:

1. Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 6 вересня 2005р. *Відом. Верх. Ради України*. 2005. №497. Ст. 517.

2. Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон України від 27 січня 1995р. *Відом. Верх. Ради України*. 1995. №7. Ст. 45.

3. Про впровадження мораторію на закриття загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості: Постанова Верховної Ради України від 19 грудня 2008р. *Відом. Верх. Ради України*. 2009. № 24. Ст.201.

4. Про затвердження Державної цільової соціальної програми "Шкільний автобус" Постанова Кабінету Міністрів України; Програма, Заходи від 16.01.2003 № 31

5. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09 липня 2003р. *Відом. Верх. Ради України*. 2003. № 49-51. Ст.376.

6. Про зайнятість населення: Закон України від 05 липня 2012р. *Відом. Верх. Ради України*. 2013. № 24. Ст.243.

7. Про основні засади розвитку соціальної сфери села : Указ Президента України від 20 грудня 2000р. *Офіц. Вісн. України*. 2000. № 51. Ст.2201.

8. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05 листопада 1991р. *Відом. Верх. Ради України*. 1992.-№3.- Ст. 10.

9. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві: Закон України від 05 листопада 1991р. *Відом. Верх. Ради УРСР*. 1990.-№45. Ст. 602.

10. Про установлення критерію віднесення населених пунктів до трудонедостатніх: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2005р. *Офіц. Вісн. України*. 2005. № 39. Ст.2486.

11. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.

Тема 48. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

Рекомендована література:

1. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

2. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А.М. Статівки та Т.В. Курман. – 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022. 220 с.

3. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Харків: Право, 2019. 696 с.

4. Курман Т. Проблеми законодавчого забезпечення виробництва органічної продукції тваринництва. *Підприємництво, господарство і право*. №12. 2018. С.153–157.

5. Курман Т. В. Теоретико-правовые основы органического сельского хозяйства в Украине. *Leges si viata: межд. научно-практ. прав. журнал*. 2018. № 7/2. С. 67–71.

6. Курман Т.В. Сталий розвиток сільськогосподарського виробництва: проблеми правового забезпечення: монографія. Харків: Юрайт, 2018. 376 с.

7. Органічне сільськогосподарське виробництво в Україні: правові засади ведення: монографія / за заг. ред. М.В. Шульги. Харків: Юрайт, 2020. 308 с.

8. Уркевич В.Ю. Про принципи виробництва органічної сільськогосподарської продукції в Україні. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України*. 2014. Вип. 197. Ч. 1. С. 56–63.

9. Уркевич В. Ю. Правові питання розвитку органічного виробництва у світлі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. *Актуальні напрями правового забезпечення інноваційної та інвестиційної політики в Україні*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 листоп. 2014 р.) / редкол. С. М. Прилипко, Ю. Є. Атаманова, С. В. Глібко, К. В. Єфремова; Нац. акад. прав. наук України; НДІ прав. забезпечення інновац. розвитку НАПрН України; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків: Право, 2014. С. 83–85.

10. Проблеми правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні: монографія / за ред. А. П. Гетьмана та М. В. Шульги. Харків: Право, 2016. 360 с.

11. Ластовська І.О., Косіор Л.Т., Пірова Л.В. Перспективи виробництва органічної яловичини. *Органічне виробництво і продовольча безпека*. Житомир: Вид.-во ЖНАЕУ, 2019. С.241-243.

12. Шуляр А.Л. Виробництво органічних яєць – перспективний бізнес. *Органічне виробництво і продовольча безпека*. Житомир: Вид.-во ЖНАЕУ, 2019. С.267-269.

13. Іббатулін М.І., Микитюк Д.М. Виробництво органічної продукції свинарства: зарубіжний досвід та виклики для України. *Економіка та управління АПК*. №1. 2019. С.30–41.

14. Білик Р.І., Ткачук С.А. Вимоги до ветеринарного обслуговування органічних молочних господарств. *Ветеринарна медицина України*. 2015. № 3(229). С.29-33.

15. Воробйова Т.М. Земельні ділянки для вирощування кормів для худоби у системі органічного тваринництва: правові аспекти // *Правові засади ведення органічного землеробства*: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 29-30 верес. 2017 р.) / за ред. М.В. Шульги. Х.: Доміно, 2017. С. 32–36.

16. Ковальчук О.Д. Вимоги до органічного виробництва продукції скотарства в ЄС. *Органічне виробництво і продовольча безпека*: зб. матер. доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир: Полісся, 2015. С.67–70.

17. Мельничук О.Ф., Мельничук М.О. Правове регулювання виробництва органічної сільськогосподарської продукції в Україні. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. №5. 2017. С.98–108.

18. Кругляк О.В. Органічне виробництво в племінному молочному скотарстві України. *Економіка АПК*. 2017. № 5. С.33–38.

19. Кухарець С.М., Овдіюк В.М., Овдіюк О.М. Теоретичні засади органічного виробництва риби. *Органічне виробництво і продовольча безпека*. Житомир: Вид.-во ЖНАЕУ, 2019. С.129-132.

19. Туєва О.М. Особливості правового забезпечення якості та безпечності органічної сільськогосподарської продукції рослинництва і тваринництва. Органічне сільськогосподарське виробництво в Україні: правові засади ведення: монографія/ за заг. ред. проф. М.В. Шульги. Харків: Юрайт, 2020. С.230-242

20. Органічне сільськогосподарське виробництво в Україні: правові засади ведення: монографія/ [М.В. Шульга, Н.Р. Малишева, В.В. Носік та ін.] за заг. ред. проф. М.В. Шульги. Харків: Юрайт, 2020.

Нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» від 10 липня 2018 р. №2496-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2018. № 36. Ст.275.

2. Порядок (детальні правила) органічного виробництва та обігу органічної продукції: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2019 р. № 970. *Офіційний вісник України*. 2019. № 97. Ст. 3201.

3. Постанова Ради (ЄС) №834/2007 від 28 червня 2007 року стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів, та скасування Постанови (ЄЕС) №2092/91. URL: http://organicstandard.com.ua/files/standards/ua/ec/EU%20Reg_834_2007%20Organic%20Production_UA.pdf

4. Постанова Комісії (ЄС) №889/2008 від 5 вересня 2008 р. Детальні правила щодо органічного виробництва, маркування і контролю для впровадження Постанови Ради (ЄС) №834/2007 стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів. URL: http://organicstandard.com.ua/files/standards/ua/ec/EC_Reg_889_2008_Implementing_Rules_UA.pdf

5. Про затвердження державного логотипу для органічної продукції (сировини): наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25.12.2015 р. *Офіц. вісн. України*. 2016. № 9. Ст. 424.

Тема 49. АГРАРНІ РОЗПИСКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
2. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.
3. Туєва О. М. Аграрні розписки як інструмент кредитування аграрних товаровиробників. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку аграрного, земельного та екологічного права*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22-23 трав. 2015 р.), присвяч. 90-річчю від народж. акад. В. З. Янчука. Київ, 2015. С. 187–189.
4. Скоропад Б. Як працюють аграрні розписки? Юридична газета online. Всеукраїнське професійне юридичне видання. 2019. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/yak-pracyuyut-agrarni-rozpiski.html>
5. Стародубцев А., Бакай Ю. Міжнародні аграрні розписки як механізм іноземного інвестування. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*: Зб. наук. праць. Вип.2 (33). 2020. С. 259–267.
6. Стендер С. В. Аграрна розписка та вексельна форма як альтернативні джерела кредитування аграрних підприємств. *Економіка і суспільство*. 2017. №8. С. 800-805.
7. Дударенко В.В. Порівняльно-правова характеристика аграрної розписки та форварду в механізмі кредитування агрохолдингу. *Часопис Київського університету права*. 2017. №1. С. 268–271.
8. Содома Р. І. Аграрні розписки в Україні як сучасний інструмент фінансування аграрного сектору держави. *Аграрна економіка*. 2017. Т. 10. № 3-4. С. 35-42.
9. Скоропад Б. Як працюють аграрні розписки. Юридична газета. 2019. 1 серпня. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/yak-pracyuyut-agrarni-rozpiski.html>.
10. Струць М. Аграрні розписки: реалії і перспективи. *Юрист та Закон*: електронне видання. 2016. № 20. URL:

<http://imgpartners.com.ua/company/publications/agrarni-rozpiski-realii-iperspektivi-643-643/>.

11. Павлюченко Ю.М., Кравчук Б.І. Правова характеристика аграрних розписок. *Правничий часопис Донецького університету*. 2017. №1–2. С.49-56.

12. Костюченко Д.Л. Аграрні розписки як стимулюючий фактор розвитку сільських територій. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 5. С.124–132.

13. Правдюк Н.Л. Аграрні розписки як альтернативна форма кредитування сільськогосподарських підприємств: обліковий аспект. *Облік і фінанси*. 2016. № 4. С.69–79.

14. Мамалига С.В. Аграрні розписки в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Агросвіт*. 2017. № 9. С. 30–34.

15. Абрамова І.В. Аграрні розписки як інструмент фінансово-кредитного забезпечення дрібних і середніх сільгоспвиробників. *Бізнес Інформ*. 2018. № 2. С. 253–258.

16. Руснак А.В., Прохорчук С.В., Карнаушенко А.С. Сучасний стан та перспективи розвитку аграрних розписок в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. № 3. 2019. С. 5–11.

Нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про аграрні розписки» від 6 листопада 2012 р. №5479-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 50. Ст.695.

2. Порядок ведення Реєстру аграрних розписок, затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2013 р. № 665. *Офіційний вісник України*. 2013. № 73. Ст.2675.

3. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 р. № 296/5. *Офіційний вісник України*. 2012. №17. Ст.632.

4. Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993р. №3425-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383.

5. Щодо особливостей посвідчення нотаріусами аграрних розписок: Лист Міністерства юстиції України від 10 квітня 2015р. №13-32/143.

6. Аграрний реєстр: офіційний веб-сайт. URL: <https://agroregisters.com.ua/>

Тема 50. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Рекомендована література:

1. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г.С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за заг. ред. А. М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416 с
2. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю.Ю. Бакай, Д.Ю. Кондратенко, Г.С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т.В. Курман, А.М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.
3. Аграрне право: навч. посібник/ за заг. ред.Т.Є.Харитонової, І.І. Каракаша. Одеса: Юрид. літ-ра, 2017. 436 с.
4. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 16: Земельне та аграрне право / редкол.: М.В. Шульга (гол.) та ін. Х.: Право, 2019. 696 с.
5. Гафурова О.В., Сиволоцька С.І. Державна підтримка фермерських господарств в Україні та Європейському Союзі: правові аспекти: монографія. Київ: Компринт, 2017. 335 с.
6. Григор'єва Х.А. Державна підтримка сільського господарства України: проблеми правового забезпечення: монографія. Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2019. 596 с.
7. Григор'єва Х.А. Правові засади надання поворотної фінансової підтримки фермерських господарствам в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. № 2. 2017. С. 105-109.
8. Коваленко Т.О. Державна підтримка фермерських господарств: новели правового регулювання URL: <http://www.agro-business.com.ua/component/content/article/29-2011-05-11-22-05-40/703-2011-10-21-13-39-55.html>
9. Корнієнко Г.С. Особливості правового регулювання фінансової підтримки фермерських господарств. *Розвиток аграрного, земельного та екологічного права на зламі тисячоліть*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 18-19 трав. 2018 р.) / за заг. ред. В.М. Єрмоленка. Київ, 2018. С.131-134.
10. Сиволоцька С.І. Правове регулювання державної підтримки фермерських господарств за законодавством України та Європейського Союзу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 "Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право"; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ. 2017. 21 с.

11. Сьюйва І.С. Правове регулювання державної підтримки фермерських господарств з відокремленими фермерськими садибами в Україні. *Наук. вісник Нац. університету біоресурсів і природокористування України*. 2013. Вип. 182. Ч. 2. С.74-78.

12. Туєва О.М. Фінансова підтримка як складова правового забезпечення конкурентоспроможності в аграрному секторі економіки. *Наук. вісник Херсонського держ. ун-ту*. 2015. Вип.4. Том 2. С.58-62.

Нормативно-правові акти:

1. Про фермерське господарство: Закон України 19 червня 2003 р., № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р., № 2768-III. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

3. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р., № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>

4. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.

5. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам та іншим виробникам сільськогосподарської продукції: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.08.2022 р. № 918. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2022-%D0%BF#Text>

6. Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству аграрної політики та продовольства на 2022 рік, і внесення зміни до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам та іншим виробникам сільськогосподарської продукції: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.11.2022 № 1294

6. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств: постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2018-%D0%BF#Text>

7. Про затвердження Порядку надання сімейним фермерським господарствам додаткової фінансової підтримки через механізм доплати на користь застрахованих осіб - членів/голови сімейного фермерського

господарства єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: постанова Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 565. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2019-%D0%BF#Text>

8. Про затвердження Статуту Українського державного фонду підтримки фермерських господарств: наказ Міністерства аграрної політики України від 2 квітня 2004 р. № 119. URL: <http://nua-info.biz>.

9. Про затвердження Порядку часткової компенсації витрат сільськогосподарським дорадчим службам, пов'язаних з наданням дорадчих послуг: наказ Міністерства аграрної політики України від 20 березня 2018 р. № 149. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0375-18#Text>

10. Український державний фонд підтримки фермерських господарств. Офіційний веб-сайт. URL: <https://udf.gov.ua/>

Додаток 1

ЗРАЗОК
титульного аркушу курсової роботи

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
кафедра земельного та аграрного права

КУРСОВА РОБОТА

з аграрного права

(назва навчальної дисципліни)

тема: _____

студента (ки)/курсанта(ки)) __ курсу __ групи

(назва інституту/факультету)

ПІБ

КЕРІВНИК _____

Оцінка (за національною шкалою) _____

Кількість балів: _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії: _____

(Підпис) (Прізвище та ініціали)

(Підпис) (Прізвище та ініціали)

Оцінка _____

Кількість балів _____

м. Харків

рік

Навчальне видання

ТЕМАТИКА
КУРСОВИХ РОБІТ З АГРАРНОГО ПРАВА
ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО ЇХ НАПИСАННЯ
для студентів IV курсу денної і заочної форми навчання
(освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»)

Укладачі: д.ю.н., проф. Т.В. Курман,
к.ю.н., доц. Ю.Ю. Бакай,
к.ю.н., ас. Д.Ю. Кондратенко,
д.ю.н., проф. Г.С. Корнієнко,
к.ю.н., доц. М.Ю. Покальчук,
к.ю.н., доц. В.П. Станіславський,
к.ю.н., доц. О.М. Туєва

Відповідальний за випуск: д.ю.н., проф. Т.В. Курман